

Driemaandelijks - Trimestriel
2025 / 2 - avril - april

Revue nationale - Nationaal tijdschrift

Mars & Mercurius

Vereniging van officieren, ondernemers en leidinggevenden
Association d'officiers, entrepreneurs et dirigeants

Koninklijke Kring Mars & Mercurius vzw
Cercle Royal Mars & Mercure asbl

Cercle Royal Mars & Mercure ASBL

Sous le Haut Patronage de S.M. le Roi

Koninklijke Kring Mars & Mercurius VZW

Onder de Hoge Bescherming van Z.M. de Koning

Ondernemingsnummer – Numéro d'entreprise
871. 221. 237

Editeur responsable / Verantwoordelijke uitgever

Marc De Brackeleer

Redactiecomité – Comité de rédaction

Hoofdredacteur – rédacteur en chef Ludo Van der Stock (LVdS),
Redacteurs: Eddy De Bock, Jan Lenière, Bernard Mercier, Jean-
Claude Peters, Ronny Vermeersch, Gert Verhellen, Jean Marsia,
Marc Fiévet & Christian Robinet

Chroniqueurs – Columnisten

Prof. em. Dr Wally Struys, Prof. dr. Kenneth Lasoen,
Dr. Joris Van Bladel & Prof. dr. Sven Biscop

*De artikelen worden gepubliceerd onder de
verantwoordelijkheid van hun auteur.*

Les articles sont publiés sous la responsabilité de leur auteur.

Nationaal Secretariaat – Secrétariat National

De nationaal secretaris, Eddy De Bock, is telefonisch bereikbaar
op het GSM nummer 0473 93 56 02.

Le secrétaire national, Eddy De Bock, est joignable par
téléphone au numéro de GSM 0473 93 56 02.

Postadres – Adresse postale :

Bataljon Hoofdkwartier Defensiestaf
(Bn HK DefSt - KKE)
t.a.v. Mars & Mercurius vzw
Everestraat 1 - Bus 42
1140 EVERE

Bataillon Quartier Général Etat-Major de la Défense
(Bn QG EM Def - QRE)
a.l.d. Mars & Mercure asbl
Rue d'Evere 1 - Boite 42
1140 EVERE

<https://mars-mercurius.be>

Bankrekening - Compte bancaire:
IBAN BE52 2100 4512 9809

BIC GEBABEBB

Imprimé par
Gedrukt door:

INHOUD - SOMMAIRE

Inhoud - Sommaire	1
Agenda Bureau & BO / OA 2025.....	1
Woord van de nationale voorzitter - Mot du président national ..	2
Abonnementen Tijdschrift – Abonnements Revue	3
Activiteitenkalender - Calendrier des activités 2025.....	4
Nationale Dag – Journée National 2025	5
Editoriaal hoofdredacteur “Beter de korte pijn dan de lange”	6
Column Joris Van Bladel “Trumps Droomdeal, Poetins Zegen” 10	
Om de chantage van Trump beter te weerstaan : laten we een federatie naast de Europese Unie oprichten!	11
Algemene Vergadering - Assemblée Générale 2025 Bruxelles..	13
Verslag vergadering v/h Bestuursorgaan van de Kring Mars & Mercurius - Rapport de la réunion de l'Organe de Gestion du Cercle Mars & Mercure asbl 8/3/2025.....	16
Verslag vergadering v/h Bestuursorgaan van de Kring Mars & Mercurius vzw - Rapport de la réunion de l'Organe de Gestion du Cercle Mars & Mercure asbl 2/4/2025	17
Column van Kenneth Lasoen “Het tegengaan van hybride dreigingen”	21
Eenheid in verdeeldheid – een Europese defensie	25
4 maart 2025 - Avondlezing Club Gent : “Hybrid Warfare”	32
Club BRABANT : Quo Vadis Russia?	34
Boek Joris Van Bladel : “Het Land van het Grote Sterven”	34
La mer et la science: « L'appui de la Marine à la recherche scientifique »	36
Het War Heritage Institute	38
La Chronique de l'économiste de Défense « Engagez-vous, qu'ils disaient ... » par Wally Struys	39
Points of contact - Lokaal - Local.....	42

AGENDA BUREAU & BO / OA 2025

Dagelijks Bestuur in PAC – Gestion Journalière au CPA

Datum & uur - Date & heure – Plaats / Endroit

07 Mei 25	20:00u	Teams
04 Jun 25	15:30h	CPA/PAC
06 Aug 25	20:00u	Teams
03 Sep 25	15:30u	CPA
01 Oct 25	20:00u	Teams
05 Nov 25	15:30u	CPA
03 Dec 25	16:30u	CPA

Organe d'administration au CPA / Bestuursorgaan in PAC

Datum & uur - Date & heure - Endroit / Plaats

04 Jun 25	18:00h	CPA/PAC
03 Sep 25	18:00u	CPA/PAC
05 Nov 25	18:00u	CPA/PAC

WOORD VAN DE NATIONALE VOORZITTER MOT DU PRÉSIDENT NATIONAL

Marc De Brackeleer

Beste leden, beste vriendinnen, beste vrienden,

Chères membres et chers membres, chères amies, chers amis

Répondre aux défis de notre époque

Antwoorden op de uitdagingen van onze tijd.

Lors de sa campagne présidentielle, Donald Trump promettait un traité de paix pour l'Ukraine en **48 heures**, s'il était élu. Cette promesse avait suscité l'espoir chez une partie de la population mais la réalité s'est révélée bien plus complexe. Les négociations actuelles, étrangement structurées, excluent l'Ukraine et l'Europe, pourtant directement concernées. Peut-on espérer un accord de paix durable sans inclure toutes les parties au conflit ?

Veel waarnemers vrezen, dat de beoogde overeenkomst tussen Trump en Poetin ten koste zal gaan van Oekraïne, dat gedwongen zou worden een deel van zijn grondgebied aan de een en een groot deel van zijn natuurlijke rijkdommen aan de ander af te staan. Wat Europa betreft, zou het in zijn eentje moeten opdraaien voor de kosten van de wederopbouw, terwijl het zijn voornaamste en traditionele bondgenoot voor defensie ziet afhaken, waardoor het kwetsbaar blijft tegenover de ambities van Vladimir Poetin.

Dans ce climat incertain, les divisions au sein des dirigeants européens sur la défense de l'Europe sont alarmantes. Certains minimisent la menace posée par Moscou, tandis que d'autres peinent à trouver un consensus sur le leadership stratégique. En Belgique, par exemple, des fonds importants ont été débloqués pour la Défense mais sans vision claire quant à leur utilisation ou des objectifs à atteindre.

Tegelijkertijd blijft Rusland een hybride oorlog voeren in Europa, waarbij het de zwakke plekken uitbuit en de spanningen tussen de bondgenoten aanwakkert. Verkiezingsinmenging, steun aan protestbewegingen, cyberaanvallen, sabotage: stuk voor stuk sluwe tactieken die erop gericht zijn de Europese democratieën te verzwakken en hun besluitvormingsprocessen te vertragen.

Face à ces défis, nous, officiers, dirigeants et entrepreneurs, avons une responsabilité majeure. Par notre expérience, nos compétences et notre savoir-faire, nous devons inspirer nos équipes et renforcer leur résilience pour affronter les crises sécuritaires, économiques et sociales qui marquent notre époque. Il est essentiel de dépasser nos visions individuelles et de tirer parti de la richesse de nos profils variés afin d'enrichir les débats et d'élargir les perspectives.

Geconfronteerd met deze uitdagingen hebben wij, officieren, ondernemers en leidinggevend, een grote verantwoordelijkheid. Door onze ervaring, onze vaardigheden en onze knowhow moeten we onze teams inspireren en hun veerkracht versterken om het hoofd te kunnen bieden aan de veiligheids-, economische- en sociale crises die onze tijd kenmerken. Het is essentieel om verder te gaan dan onze individuele visies en te profiteren van de rijkdom van onze gevarieerde profielen om de debatten te verrijken en de perspectieven te verbreden.

Cette période d'agitation intense doit être l'occasion de redéfinir nos alliances et d'exploiter les opportunités qu'elle présente. Le monde est en constante évolution et il est urgent de sortir des schémas décisionnels traditionnels qui, trop souvent, sont inefficaces face à la complexité actuelle. Progressons avec ceux qui partagent notre vision, quitte à ce que d'autres nous rejoignent ultérieurement. L'immobilisme n'est pas une option.

De geschiedenis, vooral die van 1939, herinnert ons eraan dat passiviteit tegenover een agressor tragische gevolgen kan hebben. Destijds leidde de passiviteit van de buren van een land in volle territoriale expansie tot pijnlijk gedenkwaardige gebeurtenissen.

Bien évidemment, les vues et opinions exprimées ici sont celles de l'auteur et n'engagent que lui.

Het is duidelijk dat de hier geuite standpunten en meningen die van de auteur zijn en uitsluitend die van hemzelf.

Bonnes vacances de printemps à toutes et à tous.

Fijne voorjaarsvakantie voor iedereen.

Leve Mars en Mercurius !

Vive Mars et Mercure !

ABONNEMENTEN TIJDSCHRIFT – ABONNEMENTS REVUE

Quatre fois par an, la revue nationale Mars & Mercure est publiée de manière électronique, disponible sur notre site web <https://mars-mercurius.be/publicaties-publications/>.

Pour recevoir les 4 prochains numéros imprimés, sous enveloppe, chez vous, il vous suffit de verser 30 € au compte **BE52 2100 4512 9809**, en mentionnant votre nom et "abonnement 4 numéros" et envoyer **votre adresse postale** au deputysecretary@mars-mercurius.be

Cette offre n'est valable qu'en Belgique, le coût de l'envoi de quatre numéros en Europe est de l'ordre de 60€!

Cette revue spécialisée est de haut niveau. Plusieurs chroniqueurs et rédacteurs y publient des articles qui sont, assez souvent, repris par de grands médias. Ce périodique trimestrielle est envoyé non seulement à nos abonnés, mais aussi à un certain nombre de VIP et de bibliothèques sélectionnés par les Clubs, afin que notre revue soit mise à la disposition des visiteurs.

Si vous souhaitez réagir à un article ou, mieux encore, rédiger vous-même un article, vous pouvez vous adresser au rédacteur en chef: chiefeditor@mars-mercurius.be

Viermaal per jaar verschijnt het **nationaal tijdschrift Mars & Mercure** elektronisch, beschikbaar op onze website <https://mars-mercurius.be/publicaties-publications/>.

Om de volgende 4 gedrukte nummers per post in een envelop thuis te ontvangen, volstaat het om 30 € over te schrijven op rekening **BE52 2100 4512 9809**, met vermelding van uw naam en "abonnement 4 nummers", en uw **postadres** te sturen naar deputysecretary@mars-mercurius.be

Dit aanbod is alleen geldig in België; de kosten voor het verzenden van vier nummers in Europa zijn ongeveer 60€!

Dit gespecialiseerd tijdschrift is van hoog niveau. Een aantal columnisten en redacteurs publiceren artikels die niet zelden worden opgepikt door grotere media. Deze trimestriële periodiek wordt niet alleen verzonden aan onze abonnees maar ook aan een aantal door de Clubs uitgekozen VIP's en bibliotheken, met de bedoeling dat ons tijdschrift ter beschikking ligt van de bezoekers.

Indien u wenst te reageren op een artikel, of nog beter: zelf een artikel te schrijven, dan kan u zich wenden tot de hoofdredacteur : chiefeditor@mars-mercurius.be

ACTIVITEITENKALENDER - CALENDRIER DES ACTIVITÉS 2025

En Date Datum	Heure Uur	Activité Activiteit	Place Plaats	Club
09/05	19:30	Coude-à-coude	Rest. Michel à Boninne	NAM
09/05	12:00	CàC – Conférence de Florian Babusiaux invité d'Hugo Leblud – « L'organisation Stay behind en Belgique (1949 – 1991) »	Traiteur Cardi, Cuesmes	MON
12/05	19:00	Ledenvergadering met lezing 'Intelligence and security' door Prof. dr. Kenneth Lasoen (UA)	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
13/06	19:30	Dîner-conférence par GénMaj Marc Ongena , Comd Comp. Médicale, « 50 ans du Service Médical. Omnia Omnibus »	Restaurant Michel à Boninne	NAM
16/05	12:00	« Pilotage - L'expertise nautique essentielle aux échanges mondiaux », par le Capitaine au long cours Yves Houard	AP CHA	CHA
20/05	19:00	Maandelijks diner	Hof van Reyen	ANT
21/05	17:30	Visite guidée ESA suivi d'un dîner	Redu	LUX
24/05	10:00	Jumelage / Verbroedering Clubs M & M Mons & Gent	Château de Louvignies	MON/GEN
27/05	19:30	38 ^{ste} Lenteconcert Mil Comd Prov ANT Muziekkapel v/d Gidsen	De Singel - Antwerpen	ANT
04/06	19:00	Concert Prov Comd Oost-Vlaanderen Muziekkapel v/d Gidsen	De Bijloke - Gent	GEN
05/06	08:30	Bedrijfsbezoek HAK (pijplijnen) en lunch in Salons Denotter	Zeebrugge	BRU
08/06	12:00	Coude-à-coude met partners in combinatie met wijnproeverij	Wijndom. Vandersteene	GEN
10/06	19:00	Gala-event '50-jarig clubbestaan'	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
13/06	12:00	Coude-à-coude et conférence M. Ducasse	Comdt Mil Prov Hainaut,	MON
14/06	09:00	Nationale Dag – Journée Nationale à Charleroi	Bois-du-Cazier	NAT
18/06	19:00	Diner en lezing Dr. Van Trapp "DNA en de menselijke evolutie"	Sal. Lodewijk Van Male	BRU
19/06	19:00	Coude-à-coude	L'Episode à Waillimont	LUX
20/06	19:30	BBQ	Traiteur Bonnet - Cha	CHA
21/06	18:00	Galadiner met muziek en dans	Hof van Reyen	ANT
26/06	12 :00	Conférence « Les drones » par Alain Deneve , Defence College	CPA - PAC	BRA
04/07	12:00	Repas de famille	Traiteur Cardi, Cuesmes	MON
19/07	12:00	Zomer BBQ	Hof van Reyen	ANT
01/08	1100	Repas famille avec balade dans le bois	Chez Prés. Pierre Dubail	MON
08/08	19:00	Zomermaaltijd	Caipirinha Merelbeke	GEN
19/08	12:00	Zomerlunch	Hof van Reyen	ANT
26/08	PM	Zomer BBQ	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
31/08	13:30	" Rond de toren van Lissewege " zoektocht en BBQ	Lissewege	BRU
04/09		Bezoek 29Bn Logistiek	Grobbendonk	GEN
08/09	19:00	Ledenvergadering en lezing 'Turkije, de tweede eeuw van de republiek en de uitdagingen voor haar leiding' door P. Huynen	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
12/09	12:00	Coude-à-coude ou repas- conférence (à préciser dans l'invitation)	Traiteur Bonnet - Cha	CHA
16/09	19:00	Maandelijkse diner met sprekers Geert Bourguignon & Eric Rombouts in de marge van uitstap naar Bastogne	Hof van Reyen	ANT

NATIONALE DAG – JOURNÉE NATIONALE 2025

"Charleroi au cœur des étoiles"
L'excellence dans l'aérospatiale

"Charleroi in het hart van de sterren"
Uitmuntendheid in lucht- en ruimtevaart

Programme

Accueil, enregistrement, café, soft viennoiseries	09:00
Séance académique M&M et conférences	09:40
Dr Vivien CROES, Space Unit Manager SONACA group. "Sonaca - Un siècle d'héritage industriel aujourd'hui au service de la Défense Belge et Européenne"	
Pierre JOACHIM, Head of Space projects Aerospacelab "Espace et défense : le rôle des startups innovantes en Europe"	
Apéritif	12:00
Repas 3 services et café	13:00
Visite du site et des Musées	15:00
Cérémonie de clôture et réception	16:30
Fin de la Journée Nationale 2025	17:30

Programma

Onthaal, registratie, koffie, soft viennoiseries
M&M Academische sessie en conferenties
Dr Vivien CROES, Space Unit Manager SONACA group "Sonaca - Een eeuw industrieel erfgoed vandaag ten dienste van de Belgische en Europese Defensie"
Pierre JOACHIM, Hoofd Ruimtevaartprojecten Aerospacelab "Ruimte en defensie: de rol van innovatieve startups in Europa"
Apéritief
Driegangenmenu en koffie
Bezoek aan de site en de musea
Slotplechtigheid en receptie
Einde van de Nationale dag 2025

Informations pratiques

Inscription : <https://mars-mercure-charleroi.be/>
Avant le 31 mai 2025

Praktische informatie

Inschrijving : <https://mars-mercure-charleroi.be/>
Vóór 31 mei 2025

Adresse du jour – Adres van de dag : **rue du Cazier 80 - 6001 Marcinelle**
Parking pour les voitures et les autocars : **Parkeerplaats** voor wagens en bussen :
 20 rue Tienne Bricout, 6001 Marcinelle GPS : 50°22'58" N – 4°26'40" E
 Participation aux frais de 95 euros par personne à verser avant le 31 mai 2025 au compte : Deelnamekosten van 95 euro per persoon vóór 31 mei 2025 te storten op de rekening :
IBAN : BE34 7320 0890 8590 M & M Club.Charleroi

EDITORIAAL VAN DE HOOFDREDACTEUR "BETER DE KORTE PIJN DAN DE LANGE"

Door **Ludo Van der Stock**, hoofdredacteur

Er was een tijd ... dat het mensdom bestond uit heersers en onderhorigen, waarvan velen slaven waren. De geschiedenis leert ons dat autoritaire regimes zich voeden aan conflicten. In het oktober 2024 nummer van dit tijdschrift, schreef ik over de opkomst van autoritaire regimes en dictaturen¹. Ondertussen, zes maanden later, hebben we in deze woelige wereld, enkele verontrustende ontwikkelingen zien ontstaan. Ik noemde toen enkele landen "pseudo-democratieën" maar het gaat van kwaad naar erger. Heden ten dage zien we dat enkele oude mannen zich vastklampen aan de macht en ongehinderd door enige schroom, zich als verlichte despoten gedragen. Ze negeren eeuwenoude democratische instellingen tot in het belachelijke toe en beginnen wrede oorlogen of steunen ze. We moeten ons de vraag durven stellen of we in West-Europa niet stilaan op een eenzaam eiland van democratische rechtstaten wonen. Maken we een verraderlijke historische "shift" mee waar onze (voor)ouders, in de 20er en 30er jaren van vorige eeuw, ook mee te maken kregen? Het kolonialisme, nazisme, fascisme, maoïsme, stalinisme ... het antidemocratische monster had en heeft vele hoofden. Het is misschien verhelderend om even de basisbeginselen van ons democratisch staatsbestel te herhalen.

Het opkomende idee van de prille **rechtsstaat** zien we in de Engelse **Magna Carta** (1215), die de macht van de koning beperkte en de basis legde voor rechtsbescherming van de onderdanen. In de 17^e en 18^e eeuw werden er belangrijke stappen gezet met de opkomst van democratische waarden en constitutionele monarchieën in Europa. De Verlichting met Spinoza en Descartes, de *spin off* van de **Franse Revolutie** (1789) en de **Amerikaanse Grondwet** (1787) speelden een belangrijke rol in de ontwikkeling van de rechtsstaat, met nadruk op de bescherming van individuele rechten en de scheiding der machten. Charles de **Montesquieu** kijkt hier over mijn schouder.

Rechtsstaat en democratie zijn geen synoniemen. Een rechtsstaat beperkt de macht van de overheid door wetten en beschermt de burgerrechten via onafhankelijke rechters, terwijl democratie betekent dat het volk inspraak heeft in het bestuur, meestal via verkiezingen soms met referenda. Een moderne rechtsstaat is een staatsvorm waarin de macht van de overheid wordt ingeperkt door wetten en waar de fundamentele rechten en vrijheden van individuen worden gerespecteerd en beschermd. De overheid moet haar handelen baseren op de wet, die op een eerlijke en transparante manier wordt gehandhaafd. De wet moet boven de uitvoerende macht staan. Om machtsmisbruik te voorkomen is er de scheiding der machten. De wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht moeten duidelijk van elkaar gescheiden zijn. De wetgevende macht stelt wetten op, de uitvoerende macht implementeert en handhaaft deze, de rechterlijke macht interpreteert de wetten en spreekt zich uit over specifieke gevallen. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is cruciaal, zodat rechters zonder invloed van de politiek kunnen oordelen. Daarnaast speelt de bescherming van grondrechten, zoals de vrijheid van meningsuiting, de persvrijheid en het recht op een eerlijk proces, een hoogst belangrijke rol in een rechtsstaat.

In tegenstelling tot een rechtsstaat is een **autoritair regime** een politiek systeem waarin de macht in handen is van een enkele leider of een kleine groep mensen. In een autoritair regime wordt de invloed van politieke tegenstanders met zichtbare en verdoken middelen onderdrukt en er is een beperking van de vrijheid van meningsuiting. Een scheiding der machten bestaat nauwelijks of in schijn. De wetgevende en de rechterlijke macht zijn ondergeschikt aan de uitvoerende macht en de uitspraken van de rechtbanken blijven een vodge papier. In autoritaire regimes worden wetten en decreten gebruikt om de belangen van de heersende groep te beschermen maar niet om de rechten van alle burgers te waarborgen. Gaat er daarbij een grijsachtig-oranje lampje branden?

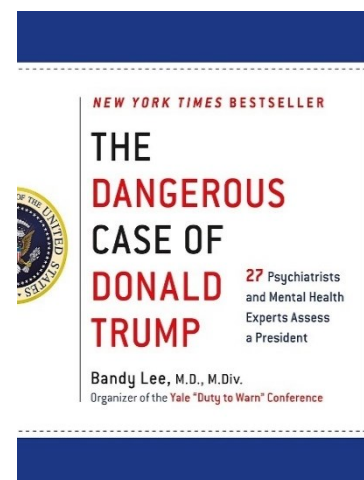
¹ Ludo Van der Stock, "De opkomst van autoritaire regimes en dictaturen, tijdschrift M & M, 2024, en Academia.edu: bit.ly/4hOKvpv

De vraag of een **rechtsstaat mogelijk is in een autoritair regime** vergt een complex antwoord. Een rechtsstaat is alleen mogelijk als er ruimte is voor een onafhankelijke rechtspraak, politieke pluraliteit, vrijheid van kritiek op de drie machten en een systeem van *checks and balances*, dat ervoor zorgt dat de macht binnen een overheid verdeeld en gecontroleerd wordt. In een autoritair regime ontbreken deze basisprincipes, wat het moeilijk maakt om een reële rechtsstaat te handhaven. In autoritaire systemen kunnen wettelijke structuren of vormen van rechtspraak bestaan, maar deze worden gecontroleerd of gemanipuleerd door de uitvoerende macht. Het is een **schijnrechtsstaat**, met een façade van *rechtsstatelijkheid*, zonder de fundamentele waarden die een rechtsstaat kenmerken. De kenmerken van een echte moderne rechtsstaat, zijn in wezen onverenigbaar met de kenmerken van een autoritair regime, waar de macht geconcentreerd is en de burgerrechten worden onderdrukt. Het ontstaan van de rechtsstaat was een langdurig proces. Het omkeren van het proces: van rechtsstaat naar autoritair regime kan zeer snel gaan.

Bij de handel en wandel van enkele hedendaagse potentaten wordt menig basisbeginsel van de rechtsstaat driftig overboord gegoooid. Het is niet omdat iemand zogenaamd “democratisch” verkozen is, dat hij of zij een democraat is en zich daarnaar gedraagt. Schijnverkiezingen, leugens en bedrog, fake news en massa-manipulatie zijn legio. Er zijn genoeg voorbeelden. Bij sommige “verkozen leiders” zien we verontrustende persoonlijkheidsafwijkingen.

Vladimir Vladimirovitsj **Poetin** is sinds 1999 aan de macht in de Russische Federatie (RF), eerst als premier en daarna als president. Zijn verkiezingen waren slecht theater. De RF is een schijnrechtsstaat. Poetin zal de geschiedenis ingaan als een dictator die leed aan de “*dark triad*”² een combinatie van narcisme, psychopatie met sadistische neigingen en machiavellisme, hij heeft bovendien autistische³ (ASS) trekken, wat in se geen kwalijke afwijking mag zijn maar sociale communicatie en interacties bemoeilijkt. Poetin liegt, bedriegt, verbreekt belofte en heerst door het zaaien van angst, laat tegenstanders uit de weg ruimen en offerde honderdduizenden jonge levens op het altaar van zijn onmetelijke hybris. Er werd in 2023 door het internationaal Strafhof een aanhoudingsbevel uitgevaardigd voor oorlogsmisdaden. In de geschiedenis lopen er nog zo’n figuren rond. Keizer Nero was er zo maar één van⁴. Putin is de “*босс боссов*”⁵ onder de misdadige en bange oligarchen van zijn “rijk”.

Donald John **Trump** is een tweede maal staatshoofd van een natie, waarvan honderdduizenden jongeren, aan het front van twee wereldoorlogen en later, vochten om de rechtsstaat te verdedigen en daarbij hun leven gaven. Hij zal de geschiedenis ingaan als de MAGA-ist waarvan het machistische, kwaadaardig narcistische⁶ ego groter was dan zijn cognitieve brein kon verwerken. De *bully* lapt de grondrechten aan zijn laars. Nadat zijn vader hem betrapte met knipmessen werd hij cadet, maar werd tijdens de Vietnam oorlog, medisch afgekeurd voor de militaire dienst wegens ... hielspoor (?) (Ik zou het psychologisch rapport willen lezen, dat zal wel een staatsgeheim zijn!). Hij is een voor verschillende misdrijven veroordeelde crimineel en een meermaals failliet verklaarde commerciant, die “deals” wil maken. Er is zo’n lepe vraag: “**Zou je van die man een tweedehandsauto willen kopen?**” Daarbij heb ik het niet over een Tesla! Hoeveel vrienden van Trump gingen short vooralleer hij de tarievenoorlog begon? Waarom schort hij dan enkele dagen later tarieven op? Dat is pure marktmanipulatie! Ze wisten dat de beurswaarden naar beneden zouden duiken en terug zouden stijgen. Er zijn miljoenen te verdienen in de *short selling*⁷. Trump is een groot gevaar voor de wereldeconomie en de geostrategische stabiliteit. Wraak en narcisme zijn de grootste drijfveren.

² De “Duistere Drie”: https://nl.wikipedia.org/wiki/Duistere_drie

³ Vele kranten en tijdschriften o.a. ‘International Business Times’ 5 februari 2015, <https://bit.ly/3RrWMI>

⁴ Adolf Hitler: autisme (Asperger), hysterie, megalomanie en paranoïde schizofrenie, <https://bit.ly/4ckHEDv>

⁵ *босс боссов* : boss bossov, capo dei capi (bij de criminele organisaties zoals de mafia, cosa nostra, ...)

⁶ John D. Garntner, Prof. dr. in John Hopkins Univ. Medical en 27 psychiaters in “*The Dangerous Case of Donald Trump*”, ed. Bandy Lee, 2019. Zie: <https://bit.ly/44biiWG>

⁷ Short gaan. Aandelen lenen van een makelaar (vb. 1000€). Deze direct op de beurs verkopen voor 1000€. Koers daalt naar 800€ (-20%). Koop de aandelen terug voor die prijs. Geef de aandelen terug aan de makelaar waarbij geleend werd. Verkocht voor 1000€ teruggekocht voor 800€: winst: 200€ min de kosten.

Tarieven: “*They are begging and kissing my ass*”. Zo’n type de macht geven om economische en gewapende oorlogen te beginnen en daarbij kenwapens in te zetten is onnoemelijk gevaarlijk. Prof. Gartner schreef “*Trump’s narcissism consists of four components, narcissism, paranoia, psychopathy, sadism. These are people who live and breathe rage; if they’re not being adored, they seek to destroy and inflict pain on anyone who won’t worship them.*”

Beide staatshoofden, Trump en Poetin, menen dat ze alles mogen en kunnen en zetten daarvoor de rechtsstaat buiten spel. Deze *bosses* hebben een vicieuze “bromance” waarbij ze elkaar min of meer naar de mond spreken en bewonderen. Hoe zou dat nu komen ??? Beiden hebben een vergelijkbare persoonlijkheid, zoals we ook terugvinden bij bendeleiders. Ze laten zich omringen door ja-knikkers en uitvoerders. Deze slaafse knechten blijven in de gratie zolang ze niet tegen de “grote leider” ingaan. Ze heersen als autoritaire “bosses” die geen tegenspraak of kritiek dulden. Ze liegen en bedriegen om aan de macht te komen en te blijven. Beiden hebben de tendens om de wereld in duidelijke invloedsferen te willen verdelen om daar hun wil te kunnen opleggen en ervan te profiteren en leeg te zuigen. Er is een kolonialistisch tendens met het veroveren van rijke gebieden, waarbij vooral de ondergrond een groot belang is. Oekraïne, Groenland, Afrika en wat

Cartoon van Shaun Yeo, Nieuw Zeeland.

gaat er nog volgen? De tijd van de aardolie is binnen enkele decennia voorbij, door uitputting en vervuiling van onze planeet. Nu gaat het over het bemachtigen van bijzondere metalen en zeldzame delfstoffen.

Of het schichtig straatvechtertje uit Sint-Petersburg, KGB-er (of FSB-er, eens FSB altijd FSB), nog lang de plak zal zwaaien? Poetin is 72. Zijn groot voorbeeld, massamoordenaar (10 à 20 miljoen doden), dictator Jozef Djoegasvili “Stalin” werd 75. Hoe kan het in onze moderne wereld, dat de Russische Federatie, die in 2024 op de elfde plaats van de wereldranglijst van het BBP⁸ stond, nl. \$2 060 miljard, (NAVO: \$53 450 miljard = X 26), na o.a. Duitsland (\$4710 miljard), Frankrijk (\$3132 miljard), Italië (\$2,332 miljard), zich door haar atoombombdreiging en militaire brute kracht kan laten gelden als “wereldmacht” en het Westen daar op staat te kijken. Het is alsof de politie een moordenaar niet aanhoudt terwijl deze het moordwapen nog in de hand heeft. Wat heeft het zin om één moordenaar op te sporen en voor het gerecht te brengen als de hele vrije wereld een massamoordenaar niet kan stoppen?

De USSR en de RF vielen buurlanden gewapenderhand binnen: Hongarije (1956), Tsjecho-Slowakije (1968), Afghanistan (1979), Georgië (2008), Oekraïne (2014 en 2022). Ze moeiden zich in Syrië en een pak Afrikaanse landen. Het verhaal van de Wagner groep is hier ook al gepubliceerd⁹. De Russen hebben daarenboven reeds eeuwen buurlanden als vazallen overheerst. Ik herinner mij een verbijsterende presentatie van MVD-OMON¹⁰ officieren van de RF, in de *Polizei Hochschule* in Münster, over de “politieoperaties” in Tsjetsjenië tijdens de jaren 1994-1996, waarbij er inwoners van dorpen en kleinere steden werden uitgemoord door tanks en mortiervuur, omdat ze volgens hen “terroristen” waren. In de tweede Tsjetsjeense oorlog (1999-2009) werd het nog gruwelijker. Gaat would-be tsaar Vlad geruisloos opgevolgd worden door een andere “havik” of komt er opnieuw een paleis- of straatrevolutie, zoals we gezien hebben bij Gorbatsjov in 1991 of hoe Poetin indertijd Jelstsin opzij zette?

Of het ‘stampvoetend ettertje, dat altijd gelijk wilde hebben en graag op de vuist ging’ het nog lang zal trekken? “The Trumpet”¹¹ zelfverklaard genie en super-dealmaker, vastgoedsjoemelaar, veroordeelde crimineel, maligne narcist, mythomaan, anti-woke, EU-hater, verduisteraar van geheime staatsdocumenten, republikeinse olifant in de porseleinwinkel en oproerkraaijer voor de bestorming van het Capitool etc. is een bejaarde man. Op **3 november 2026**, hij is dan **80**, zijn er mid-termverkiezingen voor de *House* en de Senaat. De oppositie hangt anno 2025 in de touwen na de pandoering van vorig jaar. Het democratisch ezeltje loopt nog verweesd rond, zonder echte leiders.

⁸ BBP: Bruto Binnenlands Product een maatstaf voor productie. Rusland: \$2 060 miljard, NAVO: \$53 450 miljard (= X 26).

⁹ Ludo Van der Stock, “Vechten tegen een huurlingengroep of een misdaadkartel? Bedenkingen bij de Wagner Groep en de dood van Jevgeni Prigozjin” *Tijdschrift M & M*, 2023, link naar Academia.edu: bit.ly/428vn0x

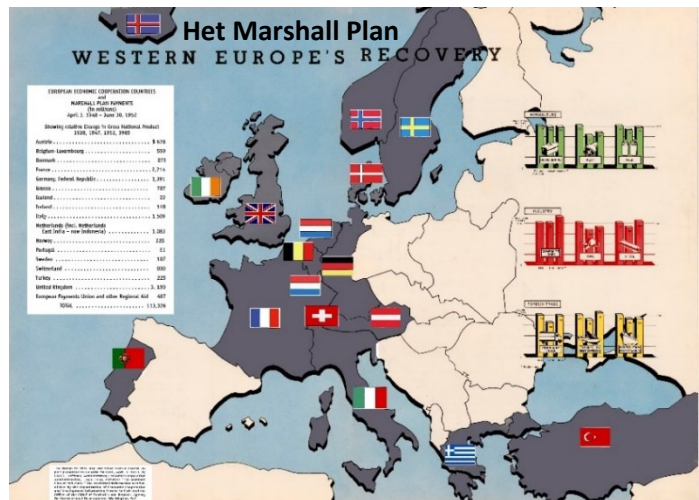
¹⁰ Nu: MVD - OMON officieren: Министерство внутренних дел России - Отряд мобильный особого назначения, vertaald: Ministerie Binnenlandse Zaken - Mobiele Eenheid voor Speciale Doelinden.

¹¹ Algemeen Dagblad, grootste krant van Nederland op 09 november 2016, <https://bit.ly/4je3j2l>

Het genie van Mar-a-Lago is nu de economie van zijn land en een groot deel van de wereld naar de verdoemenis aan 't helpen, waarbij er binnen korte termijn ontreddering van de wereldhandel en dito industrie, verarming, werkloosheid en sociale onrust ontstaat. Zijn termijn is op 20 april 2025 drie maanden jong en er begint hier en daar in de USA toch wat te bewegen, de “zwijgende meerderheid” komt op straat. Wat zal dit **binnen 18 maanden** zijn, als er grotere werkloosheid en de levensduurte daar keihooch zijn. De republikeinse meerderheid in het House zijn TWEE zetels. Hij kan het Witte Huis nog “bezetten” tot 19 februari 2029, nog 46 maanden: 45, 44, 43, ... 0!

Draait zijn opvolger dan meteen een groot deel presidentiële decreten terug? Waarschijnlijk wel. Zullen daarna de rust en het vertrouwen weerkeren of zal het water van de Atlantische oceaan veel te diep worden? Wat zullen de verhoudingen met andere potentaten zijn, indien die dan nog aan de macht zijn: Kim Jong-un (Noord-Korea), Xi Jinping (China), Narendra Modi (India), Min Aung Hlaing (Myanmar), Recep Erdogan (Turkije), Ahmed al-Sharaa (Syrië), Benjamin Netanyahu (Israël), Ali Hosseini Khamenei (Iran), Nicolás Maduro (Venezuela), Alexander Loekasjenko (Wit-Rusland), Hun Sen (Cambodja), Isaias Afwerki (Eritrea), Paul Kagame (Rwanda), Teodoro Obiang Nguema Mbasogo (Equatoriaal-Guinea), etc. ? **Het is een veel te lange lijst van despoten.**

We hebben ook veel te lang geloofd in ‘het goede van de mens’. We projecteerden onze wensen en eigen ervaringen op deze van het “Oostblok”. Dat blok is er al lang niet meer maar de RF blijft een blok rond de nek van de EU. We profiteerden te lang van het vredesdividend na de Koude Oorlog. We vergaten dat Hitler aan de macht kwam met o.a. de legende over “*Ein Dolchstoß für Deutschland*”. We dachten aan een eeuwig voortdobberend soort Marshall Plan en een kosteloze US atoomparaplu. Europeanen zijn zich weinig bewust van hun sterkte in de wereld. Alleen al demografisch, kunnen we voormalig EU raadsvoorzitter Donald Tusk, premier van Polen, zijn gevleugelde woorden herhalen: **“Hoe is het mogelijk dat 447 miljoen Europeanen beroep doen op 332 miljoen Amerikanen om zich te verdedigen tegen 116 miljoen Russen?”**

Aan alles komt ooit een einde, niemand leeft eeuwig. Veel dictators en potentaten kwamen in de loop der tijden op een abrupte en wrede wijze om het leven of kwijnden weg in norse eenzaamheid. Laat ons hopen dat alle overgang bloedloos en vredevol zal verlopen. Om niet te moeten delen in de brokken, is het noodzakelijk dat onze EU-rechtsstaten op ons democratisch eiland, **diplomatiek sterk** staan. Daarvoor is een **sterke economische én een afschrikwekkende autonome militaire macht** nodig. Voor dit laatste wordt heden ten dage de basis gelegd. Het zal enkele jaren pijn doen. “**Beter de korte pijn dan de lange**” zei mijn grootvader Frans, die aan de IJzer tegen een invasie en overheersing gevochten had en daar zijn broer Octaaf verloor¹². In Oost-Europa, waar mijn vrouw en ik de getuigen van 45 jaar dictatuur verschrikkelijke verhalen hoorden vertellen, zouden de mensen hun leven geven om dat niet meer mee te moeten maken. De premies die wij moeten betalen voor onze veiligheid, onafhankelijkheid en welvaart gaan omhoog. Laat ons dat doen met opgeheven hoofd, zonder zagen, klagen of staken en indien nodig vechten voor onze vrijheid en levenswijze. De Russen vinden ons decadent, laf en zwak. De dwaze trumpisten lopen naast hun schoenen van verwaandheid en gokken met onze welvaart!

Laten we dit keren! Onze kinderen en kleinkinderen zullen ons daarvoor dankbaar zijn.

De hoofdredacteur is **historicus** (MA, UA) en **criminoloog** (MSc, UGent). Hij volgde de kandidaturen **sociale en militaire wetenschappen**, toen nog ‘Alle Wapens’ (KMS). Hij is hoofdcommissaris o.r. en diende o.m. als districts- en korpscommandant bij de Rijkswacht, hoofdofficier operaties en inlichtingen van de Territoriale Groep Brabant en de Generale Staf (DOCC). Hij was meer dan acht jaar verbindingsofficier, diplomatieke Raad bij de Belgische ambassades in Sofia (Bulgarije en Noord-Macedonië) en Boekarest (Roemenië en Moldavië) en was BENELUX vertegenwoordiger bij SECI – SELEC HQ. Hij was zes jaar gastdocent (2002-2008) aan de “*Cours Supérieure Internationale*”, Roemenië.

¹² Jan Van der Stock, *De kleine oorlog van drie broers Frans-Aime-Octaaf Van der Stock*, Brave New Books, 2014 <https://bit.ly/4iXxGdM>

COLUMN VAN JORIS VAN BLADEL TRUMPS DROOMDEAL, POETINS ZEGEN

Door **Joris Van Bladel**, columnist van het tijdschrift Mars & Mercurius

Met de terugkeer van Donald Trump naar het Witte Huis is de oorlog in Oekraïne een nieuwe fase ingegaan. Dit had niemand mogen verbazen: Trumps bestuursstijl is niet alleen ontwrichtend en onvoorspelbaar, maar ook impulsief en opportunistisch. Zijn aanpak van de oorlog is daar een schoolvoorbeeld van.

Onder het mom van vredesstichter presenteert Trump zichzelf als de enige die het lijden kan stoppen. Tegelijkertijd zet hij zich neer als de man met superieure onderhandelingskracht. In 2023 riep hij triomfantelijk: "Als ik president ben, is deze oorlog binnen 24 uur voorbij." Maar inmiddels is duidelijk dat zijn visie op vrede niet alleen simplistisch en naïef is, maar vooral gevaarlijk.

Vrede tegen welke prijs?

Wie kan er nu tegen vrede zijn? Oekraïne zeker niet. Maar vrede zonder gerechtigheid is geen echte vrede. Oekraïne wil niet alleen een einde aan de oorlog, maar ook garanties dat de tragedie van Russische agressie zich niet zal herhalen. Poetins idee van vrede is echter van een totaal andere orde: overgave, onderwerping en annexatie.

Trump's plan is niet gebaseerd op strategie of realisme, maar op een blinde drang om een deal te sluiten—ongeacht de gevolgen. Het resultaat? Niet vrede, maar een Kremlin dat gesterkt wordt in zijn maximale eisen.

Trump laat zich bespelen

Trump denkt misschien dat hij Poetin kan overhalen tot concessies, maar de realiteit is anders: het is niet Trump die onderhandelt met het Kremlin, het Kremlin bespeelt Trump. De Russische onderhandelingscultuur is hard, geduldig en meedogenloos. Rusland maakt de regels en Trump volgt.

De gevolgen zijn nu al zichtbaar. In Rusland groeit de steun voor een harde oorlogslijn, terwijl Oekraïne onder toenemende druk staat om concessies te doen. Trumps roekeloze aanpak leidt niet tot een einde van de oorlog, maar verlengt deze juist.

Een oorlog die te belangrijk is voor Trump

Het tragische is dat Trump gelooft dat hij de grote dealmaker is, terwijl hij in werkelijkheid slechts een pion is in Poetins strategisch spel. Terwijl Rusland tijd wint en terrein behoudt, verliest Oekraïne niet alleen slagkracht, maar ook cruciale steun uit Washington.

Uiteindelijk is de oorlog in Oekraïne te belangrijk om over te laten aan Trump. Maar hij denkt daar anders over. En dat is de echte tragedie.

20 maart 2025

Dr. Joris van Bladel, historicus (RUGroningen) en slavist, MA in Oost-Europese talen & culturen (UGent), MSc Mil & Soc (KMS). Joris is **de belangrijkste expert van ons land met betrekking tot het Russische leger**. Hij is *Senior Research Fellow* bij het **Egmont Instituut** met als specialiteit de Russische Federatie en naburen. Hij is tevens geassocieerd onderzoeker bij het Oostenrijkse Instituut voor Europees- en Veiligheidsbeleid en lid van de Wetenschappelijke Raad van het Oostenrijkse Ministerie van Defensie.

Tijdens en na zijn militaire carrière (1985-2006) gaf hij cursussen en gastcolleges aan verschillende universiteiten, waaronder de KMS, de UAmsterdam, de UGent, de Universiteit van Uppsala en de Technische Universiteit van Berlijn. Hij was gastonderzoeker aan het Centrum voor Russische en Oost-Europese Studies aan de Universiteit van Toronto en aan het Duitse Instituut voor Internationale en Veiligheidszaken in Berlijn. Hij is gastcommentator over vraagstukken met betrekking tot veiligheid en defensie en Russische aangelegenheden. Joris is lid van Mars & Mercurius Club Brabant. **Hij is ter beschikking voor het geven van lezingen.**

De poppenspeler.
Daily Mail cartoon (juli 2018)

OM DE CHANTAGE VAN TRUMP BETER TE WEERSTAAN : LATEN WE EEN FEDERATIE NAAST DE EUROPESE UNIE OPRICHTEN!

Door **Jean Marsia**, redacteur van dit tijdschrift.

Het is duidelijk dat de wereld onstabiel en bedreigender wordt. Om Poetin ertoe te brengen afstand te nemen van China, dreigt Trump Oekraïne te dwingen te capituleren, wat Rusland zou aanmoedigen om meer slachtoffers te veroorzaken, zoals Moldavië en de Baltische Staten. Trump en Poetin komen overeen om de invloedssferen in hun buurt te delen. Trump heeft gezegd **dat hij niet zal weigeren geweld te gebruiken om Groenland te annexeren**, dat koolwaterstoffen, uranium en zeldzame aardmetalen bevat, die door het smeltende ijs gemakkelijker kunnen worden geëxploiteerd, net zoals het de Noordwestelijke Doorvaart, die de Atlantische en de Stille Oceaan via het Noordpoolgebied met elkaar verbindt, beter bevaarbaar maakt.

In reactie op deze dreigementen vergeten de voorzitter van de Europese Commissie en de voorzitter van de Europese Raad dat de remedies tegen onze degradatie en verwaarlozing op het diplomatieke toneel, alleen van onszelf kunnen komen en ze beperken zich tot een oproep om de trans-Atlantische band te versterken die de Amerikaanse president nu alleen nog ziet als een middel om Europa militair materieel te verkopen. Ze zijn niet van plan om de aanbevelingen in de rapporten van de heer Letta, de heer Draghi en de heer Niinistö uit te voeren,¹³ ook al zou dit de trans-Atlantische band versterken.

Laten we er niet langer op rekenen dat anderen onze verantwoordelijkheden in onze plaats nemen. Slechts een twaalf jaar na de conceptie en verkondiging, op 9 mei 1950, werd het politieke project van de Europese Unie gereduceerd tot een economische zone van vrijhandel, vanwege de weigering van de Benelux-landen en Italië om over te gaan naar een confederatie, in afwachting van een federatie, zoals voorgesteld door de Gaulle en Adenauer. Zelfs de reductie van dit project tot Duitsland en Frankrijk slaagde niet echt, aangezien de Bondsraad het Élysée-verdrag van 1963 zinloos heeft gemaakt, door het ondergeschikt te maken aan het Verdrag van Washington van 1949, waarbij het Atlantisch Bondgenootschap werd opgericht.

Geconfronteerd met de dreigementen van Trump om Denemarken te treffen met prohibatieve douanerechten als zij Groenland niet afstaan, is de hoge vertegenwoordiger onbegrijpelijk stil en lijkt de commissaris die verantwoordelijk is voor buitenlandse handel, wiens exclusieve bevoegdheid dit is, nog geen antwoord te hebben voorbereid.

Geconfronteerd met deze gevaren, zijn er voor de Europese leiders verschillende houdingen mogelijk:

- negeer ze, kijk de andere kant op en ga door met slaapwandelen, zoals hun voorgangers in de tijd voor de twee Wereldoorlogen;
- oordelen dat de gevaren alleen anderen aangaan, bijvoorbeeld de Oekraïners, de Denen en de Canadezen;
- buigend voor bedreigingen, zoals Chamberlain en Daladier, die in 1938 in München laf Tsjecho-Slowakije in de steek lieten in het aangezicht van Hitler, wat bijna heel Europa ertoe bracht zich te onderwerpen aan het onverbiddelijke juk van de nazi's, dat in Midden- en Oost-Europa werd verlengd door het even onmenselijke juk van de bolsjewieken en het Stalinisme daarna;
- kijk de realiteit onder ogen en mobiliseer onze intelligentie, ons hart en onze ervaring om te handelen.

Dit laatste is de moedige houding die wordt bepleit door de heer **Jean Chrétien**, die van 1993 tot 2003 premier van Canada was. Op 11 februari, ter gelegenheid van zijn 91e verjaardag, publiceerde hij een opiniestuk in *La Presse* en de *Globe and Mail*.¹⁴ Hij weigerde Canada toe te staan lid te worden van de Verenigde Staten van Amerika,

¹³ Zie Olivier Hanrion, « L'Union européenne tétanisée face au duo Trump et Musk, la position de l'autruche Coué ? (De Europese Unie verlamd in het aangezicht van het duo Trump en Musk, de positie van de struisvogel Coué?) » in *RTBF Actus*, <https://www.rtbf.be/article/focus-sur-l-europe-l-union-europeenne-tetanisee-face-au-duo-trump-musk-la-position-de-l-autruche-coue-11487412>, 10/1/2025.

¹⁴ Zie Jean Chrétien, "Jean Chrétien: Canadians will never give up the best country in the world to join the U.S." in *The Globe and Mail*, <https://www.theglobeandmail.com/opinion/article-jean-chretien-canadian-leaders-donald-trump-plan/>, 11/2/2025; Jean Chrétien, "Trump a unifié les

omdat ondermeer de gezondheids- en pensioenstelsels van Canada veel beter zijn dan die van de Verenigde Staten van Amerika, en toch heeft Canada de laagste schuld en het laagste tekort in de G7. De inflatie bedraagt 2% per jaar, de werkloosheid maakte plaats voor een tekort aan arbeidskrachten. De Canadese waarden verschillen van die

Jean Chrétien – Premier van Canada (1993-2003)

Uit : « The Famous People » Foto: thestar.com

van Amerikanen: Canadezen zijn toleranter, genereuzer en ondersteunender. Ze spreken twee officiële talen, wat hun verbintenis versterkt. Mensen van over de hele wereld willen naar Canada komen omdat het een goede plek is om te wonen. **Jean Chrétien** drong er bij de Canadese politieke klasse, zowel federaal als provinciaal, op aan om krachtiger te reageren en minder defensief te zijn in het licht van de dreigementen van Trump en om Amerikanen ervan bewust te maken dat Trump het tegenovergestelde doet van wat hij tijdens de verkiezingscampagne beloofde. Hij had belastingverlagingen aangekondigd en implementeert hoge importtarieven, die door Amerikaanse consumenten zullen worden betaald. De heer Jean Chrétien drong er bij de landen die door Trump werden 'aangevallen', op aan zich te organiseren en om te vechten tegen zijn ruwe en onredelijke

machtshonger, omdat ze kracht in aantallen nodig hebben, vooral om hem te dwingen de soevereiniteit van Canada over de Noordwestelijke Doorvaart te erkennen. Dit is de beste manier om te voorkomen dat communistisch China zich ermee bemoeit en in Groenland landt.

De Europese Unie (EU) lijkt verstoken te zijn van staatslieden van dit kaliber. Militair? Het heeft geen grondtroepen, geen marine en geen gevechtsvliegtuigen. Om Trump ervan te weerhouden Groenland binnen te vallen, en Poetin de Baltische Staten, kan de EU alleen maar met handelsvergelding zwaaien, die nu al onvoldoende blijkt om de escalatie van de tarieven tussen de twee zijden van de Atlantische Oceaan te voorkomen en totaal ineffectief is geweest bij het beëindigen van de oorlog in Oekraïne. De onmacht van de EU dreigt ons te leiden tot de opdeling van Europa, zoals Polen in zijn tragische geschiedenis al te vaak heeft moeten ondervinden.

De geschiedenis leert ons dat vrede moet worden verdiend en dat de prijs van lafheid onmetelijk is. Het is beter, moedig, om te betalen voor de kosten van fysieke, mentale en culturele vrijheid. Als we echt om onze dierbare "waarden" geven, laten we onszelf dan de middelen geven om ze te verdedigen. In een wereld van acht miljard mensen lopen de Europese Staten, met slechts een half miljard inwoners, het risico te worden verpletterd tussen hamer en aambeeld, als ze verdeeld blijven. Aan de andere kant zouden ze, gefedereerd, in staat zijn om onze belangen te verdedigen en onze waarden te promoten.

De Europeanen hebben tot nu toe nagelaten de door Schuman op 9 mei 1950 aangekondigde **federatie** op te richten. Het gevolg hiervan is de neergang die een kwart eeuw geleden begon, toen het voor enkele Europese leiders voldoende zou zijn om eindelijk de moed te hebben om hun Staten te federeren, zoals de verzetsbewegingen aan het einde van de Tweede Wereldoorlog bepleitten.

Al bijna tachtig jaar hielpen de Verenigde Staten van Amerika de vrede in Europa te bewaren. Helaas zijn ze een nieuw tijdperk ingegaan, dat voor ons minder gunstig lijkt te zijn. De EU is niet in staat om onze defensie te verzekeren, noch om de volksgezondheid te waarborgen, noch om de rechtsstaat te handhaven, noch om een geloofwaardig buitenlands beleid te voeren, noch om een coherent milieubeleid te voeren, en dit zal het geval zijn zolang Europa geen **federale, democratische en legitieme Staat** is, die het subsidiariteitsbeginsel respecteert.

Onze kleine nationale Staten weten niet hoe ze gezamenlijk voor het algemeen welzijn moeten zorgen, maar sommige van hen zouden zich kunnen verenigen, om samen in staat te zijn de democratie te garanderen, de

Canadiens plus que jamais (Trump heeft Canadezen meer dan ooit verenigd)" in *La Presse*, <https://www.lapresse.ca/dialogue/opinions/2025-01-11/lettre-de-jean-chretien/trump-a-unifie-les-canadiens-plus-que-jamais.php>, 11/1/2025.

integriteit van ons grondgebied te behouden en onze onafhankelijkheid te waarborgen tegenover de autocraten die bijna twee miljard mensen regeren, die een jaarlijks BBP van bijna 50.000 miljard euro genereren. Dit is meer dan twee en een half keer het BBP van de EU. De EU heeft daarentegen een handelsoverschot van 37 miljard euro en is goed voor 16% van de wereldwijde invoer en uitvoer.

Het is nu aan de Europese burgers om regeringen aan te moedigen om in actie te komen, want het proces van federalisering, eenmaking en verwezenlijking van een Europese defensie zal noodzakelijkerwijs tijd vergen, die zal worden gebruikt om ons te schaden, door degenen die onze waarden en onze belangen niet delen.

De tijd voor een breuk met het verleden, voor een “vreedzame staatsgreep”, is gekomen. Europa weet al tientallen jaren hoe het moet! Vóór het Europa van de Zes was er de Benelux! Vóór de Schengenzone was er de Benelux. Bij de oprichting van de eurozone, toen het Verdrag van Maastricht werd ondertekend, waren slechts negen landen lid, en dat zijn er nu twintig. Eén sterke munt, één sterke federatie! **De totstandkoming van een Europese federale staat moet onze prioriteit zijn voor 2025.**

Lang leve Europa, ons gemeenschappelijk vaderland!

Cet article a été publié par l'AGEFI Luxembourg de février 2025, p. 16, sous le titre « Pour mieux résister aux chantages de Trump, créons une Fédération à côté de l'Union européenne ! »

Dr. Jean Marsia is kolonel militair administrateur b.d. en studeerde aan de KMS Sociale & Militaire Wetenschappen en Administratieve Wetenschappen aan het Cooremans Instituut. Hij promoveerde in de politieke wetenschappen aan de ULBrussel en in de Soc. & Mil. Wet. (KMS). Hij had een rijkgevulde loopbaan en was o.m. **directeur van het academisch onderwijs en militair docent in de KMS**. Hij is voorzitter van de Europese vereniging voor Defensie IVZW. (S&D). Hij is lid van Mars & Mercurius, Club Brabant en geeft, op vraag, **voordrachten** aan onze Clubs het Nederlands en het Frans.

ALGEMENE VERGADERING - ASSEMBLÉE GÉNÉRALE 2025 À / TE BRUXELLES

De algemene vergadering van onze Kring M & M VZW werd gehouden op 8 maart 2025.

L'assemblée générale de notre Cercle M & M ASBL s'est tenue le 8 mars 2025.

Het verslag van de vergadering werd door de nationale secretaris aan alle leden per e-mail gezonden op 6 april 2025

Le rapport de l'assemblée a été envoyé par le secrétaire national à tous les membres, par courriel, le 6 avril 2025 .

Enkele sfeerbeelden - Quelques images d'ambiance

Enkele bestuurders van de Koninklijke Kring Mars en Mercurius vzw

Marc, notre président national

Eddy De Bock

Marc De Brackeleer

Marc Van de Wal

Jean Onraet

Voorzitterswissel in Club M & M Brugge: **Jan De Vos** geeft na tien jaar zijn taak over aan Hans Goossens.

Michel Brasseur devient président et secrétaire du Club M & M Rheinland

Hans Goossens is voorzitter Club M & M Brugge – West Vlaanderen vzw

Une plaquette du Cercle pour **Pierre Bernard** , ancien président du Club de M & M Mons, remise à **Pierre Dubail**, le président actuel.

VERSLAG VERGADERING V/H BESTUURSORGaan VAN DE KRING MARS & MERCURIUS VZW RAPPORT DE LA RÉUNION DE L'ORGANE DE GESTION DU CERCLE MARS & MERCURE ASBL 8 MAART – MARS 2025

La réunion s'est tenue à la Maison des Ailes sous la direction de Marc De Brackeleer de 1210 Hr à 1230 Hr, après l'Assemblée Générale du Cercle

De vergadering werd gehouden in het Huis der Vleugels onder leiding van Marc De Brackeleer van 1210 uur tot 1230 uur, na de Algemene Vergadering van de Kring

Aanwezige bestuursleden – Administrateurs présents:

Voorzitter **Marc De Brackeleer**, vicevoorzitter **Marc Van de Wal**, secretaris **Eddy De Bock**, penningmeester **Jean Onraet**, ADMIN, adjunct-secretaris **Pol Briol**, Rep Europe **Philippe Gielen**, hoofdredacteur **Ludo Van der Stock** et les administrateurs: **Paul Verzele** ANT, **Georges Marcotte** ANT, **Joseph Neyens** BRA, **Jean-Claude Peters** BRA, **Hans Goossens** BRU, **Philip Demunter** BRU, **Bernard Mercier** CHA, **Paul Bruynooghe** GEN, **Sanne Martens** LIMKEM, **Philippe Neefs** LUX, **Pierre Dubail** MON, **Michel Brasseur** RHE.

Excusés/Verontschuldigd: **Jean Wauthier** GEN, **Rudi Thoelen** LIMKEM, **Marc Fievet** NAM.

Goedkeuring van het PV van het BO van 20 Jan 2025 – Approbation du PV de l'OA du 20 Jan 2025

Het PV van het BO van 20 Jan 2025 wordt goedgekeurd.

Le PV de l'OA du 20 Jan 2025 est approuvé.

Nieuwe leden werden voorgesteld aan het BO – De nouveaux membres sont présentés à l' OA

- ANT Paul WAUTERS
Bram DERMOUT
Joris PEETERS
Wim RIGOUTS
Vera VAN WASSENHOVE
- BRU Guy PULMAN
Christian VAN DEN BERGHE
- CHA Serge COUTURE

Alle nieuwe leden werden met een grote meerderheid aanvaard.

Tous les nouveaux membres sont acceptés à une très large majorité.

Diversen

De voorzitter van Club GEN heeft contact genomen met de directeurs van de 3e en 4e cyclus alsook met de verantwoordelijke van de BAM-stagiairs. Het gesprek was zeer constructief. Ze zijn van plan om in 2026 een module netwerking te maken waar wij als type voorbeeld zullen dienen. Wij krijgen dan ook de gelegenheid om M&M voor te stellen.

Le Président du Club GEN a contacté les directeurs des 3ème et 4ème cycles ainsi que le responsable des stagiaires BAM. La conversation a été très constructive. Ils envisagent de créer un module de mise en réseau en 2026, module qui nous servira de d'exemple-type. Nous aurons alors également l'occasion de présenter M&M.

De voorzitter van Club BRA stelt voor om te werken met structurele sponsoring. Dit houdt in dat M&M een overeenkomst zou aangaan met bedrijven om meerdere jaren elkaar wederzijds te steunen. Vraag is van eens grondig na te denken wat wij bedrijven kunnen bieden.

Le président du Club BRA propose de travailler avec du sponsoring structurel. Cela signifie que M&M conclurait un accord avec des entreprises pour se soutenir mutuellement pendant plusieurs années. La question est de savoir ce que nous pouvons offrir aux entreprises.

Data van de vergaderingen – Dates des réunions: p. 1

Eddy De Bock

nationale secretaris / secrétaire national

VERSLAG VERGADERING V/H BESTUURSORGaan VAN DE KRING MARS & MERCURIUS VZW RAPPORT DE LA RÉUNION DE L'ORGANE DE GESTION DU CERCLE MARS & MERCURE ASBL 2 AVRIL - 2 APRIL 2025

La réunion s'est tenue au Club Prince Albert sous la direction de Marc De Brackeleer, de 18:05 Hr à 20 :00 Hr.

De vergadering werd gehouden in de Prins Albert Club onder leiding van Marc De Brackeleer, van 18:05 uur tot 20:00 uur.

De voorzitter verwelkomt alle bestuursleden van het BO en opent de vergadering om 1805 uur. Hij verwelkomt in het bijzonder de nieuwe leden die onlangs tot bestuurders werden gekozen.

Le président souhaite la bienvenue à tous les membres de l'OA et ouvre la réunion à 1805 Hr. Il salue en particulier les nouveaux membres récemment élus comme administrateurs.

Hij vraagt één minuut stilte in acht nemen, ter nagedachtenis van twee overleden leden, zijnde **Hans Driessens** van Club Brugge en **Aimé Wallée** van Club Mons.

*Il demande d'observer une minute de silence à la mémoire de deux membres décédés, à savoir **Hans Driessens**, du Club Brugge, et **Aimé Wallée**, du Club Mons.*

Briefing Collège de Défense – Defensiecollege

Op 20 juni 2025 zal er een briefing gegeven worden aan de stagiairs van de 3e en 4e cyclus alsook aan de BAM's. Deze zal gegeven worden door **Paul Bruynooghe**, voorzitter van Club M & M Gent. Hij zal vergezeld worden door de nationale voorzitter, door Philippe Gielen en Prof. dr. Kenneth Lasoen. Na de uiteenzetting zal er een nationaal tijdschrift uitgereikt worden aan alle deelnemers.

*Le 20 juin 2025, un briefing sera donné aux stagiaires des 3ème et 4ème cycles ainsi qu'aux BAM. Il sera donné par **Paul Bruynooghe**, président du Club M & M Gent, qui sera accompagné du président national, de Philippe Gielen et du Professeur Dr Kenneth Lasoen. Après l'exposé, une revue Nat sera distribuée à tous les participants.*

Goedkeuring van het PV van de AV en van het BO van 8 Mar 2025

Approbation du PV de l'AG et de l'OA du 8 Mar 2025

De PV's van de AV en van het BO van 8 Mar 2025 worden goedgekeurd. Het PV van de AV zal ter informatie naar alle leden gestuurd worden. In de toekomst zal de AV worden gehouden in de CPA.

Les PV de l'AG et de l'OA du 8 Mar 2025 sont approuvés. Le PV de l'AG sera envoyé à tous les membres pour Info. Concernant l'AG, celle-ci se tiendra à l'avenir au CPA.

Financiën – Finances

Nationaal penningmeester, **Juan Onraet** geeft een overzicht van de financiële situatie van het eerste trimester 2025.

***Juan Onraet**, trésorier national, donne un aperçu de la situation financière du premier trimestre 2025.*

Aansluitend geeft hij de stand van zaken van de overdracht van bijdragen aan de Kring vzw.

Ensuite, il présente l'état des contributions payées au Cercle asbl.

In de toekomst zal bij elke financiële situatie ook de stockwaarde getoond worden.

À l'avenir, la valeur des stocks sera également indiquée avec chaque situation financière.

Interne uitgaven zonder winsten dienen niet opgenomen te worden in de balans van de rekeningen.

Les dépenses internes sans bénéfices ne doivent pas être incluses dans le bilan des comptes.

Om in regel te zijn met de huidige wetgeving over de patrimoniumbelasting zal de penningmeester navraag doen bij Jan Lenière en zo nodig het verschuldigd bedrag betalen.

Afin de se conformer à la législation en vigueur en matière d'impôt sur le patrimoine, le trésorier se renseignera auprès de Jan Lenière et paiera le montant dû, si nécessaire.

Aangezien de rekeningen van de clubs CHA en RHE nog niet lokaal zijn goedgekeurd, is het nog niet mogelijk om een datum vast te stellen voor de buitengewone algemene vergadering die de geconsolideerde balans en begroting van de vzw moet goedkeuren.

Etant donné que les comptes des clubs CHA et RHE n'ont pas encore été approuvés localement, il n'est pas encore possible de déterminer une date pour l'AG extraordinaire qui devra approuver les bilan et budget consolidés de l'asbl.

Nationaal tijdschrift – Revue nationale

Het volgende tijdschrift zal verschijnen eind april 2025.

Le prochain bulletin sera publié à la fin du mois d'avril 2025.

Gezien de brief die verstuurd werd met het laatste tijdschrift weinig of geen resultaat heeft opgeleverd, zullen wij nu overgaan tot de schrapping van bestemmingen. Pol Briol zal aan alle clubs de lijst overmaken van de adressen die een tijdschrift toegestuurd krijgen. Alle clubs krijgen tot 17 april de tijd om deze lijst te screenen en de personen te schrappen waarvan wij geen tastbare respons krijgen.

Etant donné que la lettre envoyée avec la dernière revue n'a donné que peu ou pas de résultats, nous allons maintenant procéder à la suppression des destinataires. Pol Briol transmettra à tous les clubs la liste des adresses qui reçoivent le bulletin. Tous les clubs auront jusqu'au 17 avril pour examiner cette liste et supprimer les adresses des personnes desquelles nous n'avons pas de réponse tangible.

Als een lid van Mars en Mercurius in het buitenland woont, kan hij een gedrukt tijdschrift opgestuurd krijgen als hij de nodige portkosten bijbetaalt.

Si un membre de Mars et Mercure réside à l'étranger, il peut se faire envoyer un bulletin imprimé s'il paie en plus les frais d'envoi nécessaires.

ICT

De werkgroep rekrutering zet zijn werkzaamheden verder met Felix Vanheukelom als coördinator. De gevraagde enquête aan leden onder de 60 jaar loopt nog tot 14 Apr 2025. Daarna wordt er een analyse gemaakt die door Felix zal uiteengezet worden op het volgend BO.

Le groupe de travail sur le recrutement poursuit ses travaux avec Felix Vanheukelom comme coordinateur. L'enquête demandée aux membres de moins de 60 ans est en cours jusqu'au 14 Avr 2025. Ensuite, une analyse sera effectuée et sera présentée par Felix lors du prochain OA.

Felix vraagt wel om de werkgroep te versterken met twee supplementaire leden. Gevraagd wordt aan alle clubs om een kandidaat naar voor te schuiven die zich bekommert om de rekrutering van nieuwe leden M&M.

Felix demande que le groupe de travail soit renforcé par deux membres supplémentaires. Il est demandé à tous les clubs de proposer un candidat qui s'intéresse au recrutement de nouveaux membres M&M.

Op de vraag wat wij als documentatie zullen meegeven in het pensioendossier van CDSCA stelt Ludo zich kandidaat om de bestaande folder te herwerken in een bruikbaar document voor zowel Mars als Mercurius kandidaat-leden.

A la question de savoir ce que nous remettrons comme documentation dans le dossier pension de l'OCASC, Ludo s'est porté volontaire pour retravailler le dépliant existant afin d'en faire un document utilisable à la fois pour les candidats membres Mars ou Mercure.

M&M Europa – M&M Europe

Zwitserland, organisator van de Nationale dag 2025, ziet af van het idee om een grootse academische zitting met verschillende werkgroepen te organiseren. Het wordt het klassieke scenario zoals de voorbijgaande jaren. De Algemene vergadering zal plaatsvinden in Lausanne op 7 Nov 2025.

La Suisse, organisatrice de la Journée nationale 2025, abandonne l'idée d'organiser une grande session académique avec différents groupes de travail. Il s'agira d'un scénario classique comme les années précédentes. L'Assemblée générale aura lieu à Lausanne le 7 novembre 2025.

Gaston Reinig, PP General, vraagt zoveel mogelijk leden om lid te worden van de Mars en Mercurius Europa Linked-Ingroep.

Gaston Reinig, PP Général, demande que le maximum de membres rejoignent le groupe Linked-In de Mars et Mercure Europe.

Lon Van der Zon roept zoveel mogelijk leden op om de “Who's Who” van MM Europa in te vullen.

Lon Van der Zon demande qu'un maximum de membres remplissent le "Who's Who" de MM Europe.

Info over de NatD 2025 – Info de la JNat 2025

Alle mededelingen van de NatD 2025 in Marcinelle, uitvoerig besproken tijdens de Algemene vergadering van 8 Mar 2025, zijn onveranderd. Met uitzondering van sponsors verlopen alle voorbereidingen zoals gepland.

Het transportplan is in uitvoering met de bestellingen van de nodige bussen.

Toutes les annonces de la JNat 2025 à Marcinelle, longuement discutées lors de l'assemblée générale du 8 mars 2025, sont inchangées. A l'exception des sponsors, tous les préparatifs se déroulent comme prévu.

Le plan de transport est en cours. Les commandes des bus nécessaires ont été réalisées.

Nationale Dag 2026 – La Journée Nationale 2026

De brief, bestemd voor Z.M. de Koning, die voor nazicht werd overgemaakt aan het Hoofd van het Militair Huis, werd goedgekeurd en is nu verstuurd naar het Paleis.

La lettre adressée à S.M. le Roi, qui a été remise au Chef de la Maison Militaire pour examen, a été approuvée et a été envoyée au Palais.

De voorzitter wenst nog steeds **de werkgroep sponsoring zo vlug mogelijk op te starten**. Al enkele malen werd aan de clubs gevraagd de naam van één persoon door te geven aan nationaal. Tot op heden bleef dit zonder gevolg.

De voorzitter vraagt opnieuw met aandrang om één persoon per club aan te duiden die kan zetelen in de werkgroep sponsoring van de NatD 2026. De club BRU heeft Jan de Vos benoemd als lid van deze groep.

*Le président souhaite toujours **lancer le groupe de travail sur le sponsoring** dès que possible. Il a déjà été demandé à plusieurs reprises aux clubs de transmettre le nom d'une personne au niveau national. Jusqu'à présent, cette demande est restée sans effet. Le président demande à nouveau qu'une personne par club soit désignée pour siéger au sein du groupe de travail sur le sponsoring de la JNat 2026. Le club BRU a désigné Jan de Vos comme membre de ce groupe.*

Twee data worden vooropgesteld om ons 100-jarig bestaan te vieren, nl. de zaterdagen 12 en 19 september 2026.

Deux dates sont proposées pour célébrer notre centenaire, à savoir les samedis 12 et 19 septembre 2026.

Nieuwe leden werden voorgesteld aan het BO

De nouveaux membres sont présentés à l' OG

Club Nam	François GIVRON Didier LIGOT
Club BRA	Philippe BELIE Geert VANLINTHOUT Balci ZEYNEP Louis THOELEN Pascal LAMBET Davy BORYSIEWICZ
Club MON	Alain SCHOON Alain MENIL Bernard DUEZ Daniel CROMBEZ
Club LUX	Jean-Paul Henry

Alle nieuwe leden werden met een grote meerderheid aanvaard.

Tous les nouveaux membres sont acceptés à une très large majorité.

Secretariaat – Secrétariat

De nationale secretaris vraagt de trimestriële situaties terug op te starten, zijnde de opsomming van alle activiteiten met het aantal aanwezigen.

Le secrétaire national a demandé de relancer les situations trimestrielles, c'est-à-dire la liste de toutes les activités avec le nombre de participants.

Op 8 Mei 2025 is er een plechtigheid ter gelegenheid van de 80e verjaardag van het einde van WOII aan het Graf van de Onbekende Soldaat met nadien een lunch in het federaal parlement. Mars en Mercurius wordt hierop uitgenodigd met een delegatie. Leden die zich geroepen voelen om hieraan deel te nemen dienen zich bij de secretaris te melden voor 20 Apr 2025.

Le 8 mai 2025, une cérémonie sera organisée pour marquer le 80ième anniversaire de la fin de la Seconde Guerre mondiale à la Tombe du Soldat inconnu, suivie d'un déjeuner au parlement fédéral. Une délégation de Mars et Mercure y est invitée. Les membres qui souhaitent y participer doivent le communiquer au secrétaire avant le 20 Avr 2025.

Allerlei – Divers

Gezien meester Verhellén nogmaals duidelijk zijn goedkeuring heeft gegeven over de manier van werken om ons in regel te stellen met de huidige wetgeving over de vzw, geeft Ludo een bondige herhaling van wat er nog moet gedaan worden. Club Brabant heeft alle nodige stappen al ondernomen. De voorzitter dringt erop aan dat ook de andere clubs, feitelijke vereniging, dit voorbeeld volgen.

Etant donné que Maître Verhellén a une fois de plus clairement donné son accord sur la démarche à suivre pour nous mettre en conformité avec la législation actuelle sur les asbl, Ludo fait un bref rappel de ce qu'il reste à faire. Le Club Brabant a déjà pris toutes les mesures nécessaires. Le président invite les autres clubs, qui sont des associations de fait, à faire de même.

Eddy De Bock

nationaal secretaris / secrétaire national

COLUMN VAN KENNETH LASOEN

HET TEGENGAAN VAN HYBRIDE DREIGINGEN

Door **Kenneth Lasoen**, columnist van Mars & Mercurius

Deze column is een samenvatting van een voordracht van de auteur aan de Nederlandse Tweede Kamer der Staten-Generaal, Commissie Defensie, op 18 december 2024, namens het Kenniscentrum Security Intelligence (www.kenniscentrumsecurityintelligence.be) (LVdS)

“This is only the beginning of the reckoning. This is only the first sip, the first foretaste of a bitter cup which will be proffered to us year by year unless by a supreme recovery of moral health and martial vigour, we arise again and take our stand for freedom as in the olden time.”

Winston Churchill over het akkoord van Munchen, 1938

Inleiding - Dit is oorlog

Hybride oorlogsvoering is simpelweg een andere vorm van oorlog, maar het blijft oorlog.

Alleen voor de uiterst naïeve of doelbewust onoplettende is het nog niet duidelijk dat de periode van vrede in Europa ernstig wordt bedreigd. Deze dreiging zal fataal zijn voor Europa zoals het nu is: de bakermat van democratie, vrijheid en mensenrechten. In feite is de oorlog al in volle gang – maar momenteel zijn het alleen de Oekraïners die hun bloed vergieten. *Momenteel*.

Het Westen wil dit misschien niet erkennen, maar het zou inmiddels overduidelijk moeten zijn dat zijn ‘strategische tegenstanders’ – autoritaire landen zoals Rusland, China, Iran en anderen – zichzelf al in oorlog met het Westen zien. Deze oorlog wordt al jaren gevoerd tegen democratieën, zij het niet in militaire vorm, voor de agressie tegen Oekraïne. Na decennia van desinformatie, ondermijning van democratische processen en het verzwakken van sociale cohesie en de internationale rechtsorde, voelen de krachten van het autoritarisme, verenigd in een nieuwe As van het Kwade, zich gesterkt door de machteloze en terughoudende reactie van het Westen op de voortdurende agressie tegen Oekraïne en elders. Zelfs wanneer een Oekraïense nederlaag de kans op een fysieke aanval op een andere westerse democratie en de NAVO-alliantie aanzienlijk zou vergroten – al was het maar als een volgende test van de vermeende zwakte van het Westen – blijft de reactie uit. Vladimir Poetin en zijn medestanders spelen het al lang zo. Al te lang geven wij het speelveld aan hen af.

Een essentieel onderdeel van de strategie van de vijanden van het Westen is het gebruik van wat we inmiddels hybride oorlogsvoering noemen. Dit omvat een reeks geheime acties en manipulaties die buiten de internationale wettelijke definitie van oorlog vallen, maar net zo ontwrichtend en schadelijk kunnen zijn voor het slachtoffer als een conventioneel militair conflict – mogelijk zelfs nog destructiever. Hybride oorlogsvoering is een vorm van dwang die inspeelt op de kwetsbaarheden van het doelwit, of het nu juridische, politieke of economische beperkingen en complexiteiten betreft, om het doelwit te verzwakken of te onderwerpen zonder direct militair geweld te gebruiken. Hoewel hybride operaties even agressief en destructief kunnen zijn als militaire aanvallen, worden ze ‘wettelijk grijze zone’-operaties¹⁵ genoemd, omdat ze onder de drempel van een militair conflict blijven. Dit maakt het voor het doelwit vrijwel onmogelijk om op een manier te reageren die de agressor afschrikt zonder ogenschijnlijk in overreactie te zijn gegaan. De complexiteit en misleiding die bij hybride operaties worden gebruikt, maken tijdige detectie en een adequate reactie uiterst moeilijk. Een groot deel van deze oorlogsvoering bestaat uit misleiding, of in militaire termen: psychologische operaties (PSYOPS) in al hun facetten, zoals desinformatie, ondermijning en sabotage¹⁶.

¹⁵ D. Tromblay, *Political Influence Operations. How Foreign Actors Seek to Shape U.S. Policy Making* (New York: Rowman & Littlefield 2018), 205

¹⁶ P. Cullen et al. *The Landscape of Hybrid Threats: A Conceptual Model* (Brussels: Publications Office of the European Union 2021); D. Betz, “The Idea of Hybridity” in: O. Fridman, V. Kabernik, & J. Pearce (eds.), *Hybrid Conflicts and Information Warfare. New Labels, Old*

Tot nu toe hebben dergelijke operaties nauwelijks meer dan een defensieve reactie uitgelokt. Incidenten worden achteraf behandeld en de aanpak is volledig afhankelijk van de veerkracht om hun impact te minimaliseren. De meeste strategieën tegen hybride dreigingen zijn bijna uitsluitend gericht op weerbaarheid en defensieve reacties. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van de Europese Unie van desinformatie, die slechts bestond uit het ontkrachten van valse informatie en het opleggen van sancties via de *Cyber Diplomacy Toolbox*. Tegenwoordig is de Foreign Information Manipulation and Interference Toolbox (FIMI) geavanceerder en bevat die enkele extra stappen, net zoals de *Hybrid Toolbox*, maar alles blijft in de kern reactief. Het feit dat er inmiddels zoveel EU-toolboxen zijn, naast nationale tegenmaatregelen, vergroot alleen maar de complexiteit en verlamt het besluitvormingsproces, waardoor een snelle en effectieve respons op de dreiging wordt bemoeilijkt. De EU en haar lidstaten zitten simpelweg te wachten op de volgende aanval om vervolgens te reageren en de schade te herstellen¹⁷. Dit is verre van een effectieve strategie om dit fenomeen te bestrijden.

Het behoud van vrede hangt af van een combinatie van afschrikmiddelen tegen potentiële agressors en een oprechte inspanning om grieven aan te pakken. Deze paper stelt dat de huidige en eerdere pogingen om hybride oorlogsvoering te bestrijden falen en blijven falen omdat ze uitsluitend reactief zijn. Het pleit daarom voor een assertievere strategie, gebaseerd op offensieve contra-inlichtingen, met als motto: **aanval als verdediging**.

Hybride oorlogsvoering tegengaan: de noodzaak van een creatieve contra-inlichtingenstrategie

Voor de vijanden van het Westen staat 'winnen zonder vechten' centraal in hun nationale veiligheidsdoctrines. Dit is een strategie die erop gericht is de tegenstander te onderwerpen via psychologische operaties. De Russische doctrine wordt 'reflexive control' genoemd, terwijl China spreekt over de 'Drie Oorlogsvoeringen' (politiek, psychologisch en juridisch)¹⁸. Deze operaties in de grijze zone, onder de drempel van open conflict, zijn bedoeld om de asymmetrie tussen hun macht en die van het Westen te compenseren. Hybride actoren beschouwen deze strategie als volledig gerechtvaardigd, omdat ze hun acties zien als zelfverdediging tegen wat zij als de bedreigende belangenbehartiging van het Westen beschouwen¹⁹. Autoritaire regimes voelen zich bedreigd door de westerse waarden, zoals fundamentele vrijheden, mensenrechten, de democratische rechtsstaat en de internationale orde. Daarom proberen ze deze waarden te ondermijnen, terwijl ze tegelijkertijd de geopolitieke macht van het Westen verzwakken en hun eigen belangen bevorderen.²⁰

De basisstructuur van een hybride operatie is in wezen die van een misleidingsoperatie. Uitgaande van een gewenst resultaat of gedrag van het doelwit, wordt het proces om dit te bereiken omgekeerd geanalyseerd. Hierbij stelt men vast welke manipulaties nodig zijn om het doelwit te laten reageren zoals gewenst, via welke kanalen de juiste prikkels moeten worden overgebracht (of verkeerd voorgesteld) en binnen welke domeinen (politiek, militair, economisch, sociaal, informatief) dit moet gebeuren²¹. Hybride actoren profiteren van het feit dat ze in de grijze zone opereren. Hierdoor kunnen ze effecten veroorzaken in één domein via een totaal ander domein, waardoor detectie wordt vermeden. Het gevolg hiervan kan zeer destabiliserend zijn voor het doelwit, waarvan de soevereiniteit wordt aangetast doordat de speelruimte voor beleid wordt beperkt²².

Politics (Boulder: Lynne Renner 2019), 9-24; R. Johnson, "Hybrid War and Its Countermeasures: A Critique of the Literature" *Small Wars & Insurgencies* 29 (2017), 141-163.

¹⁷ K. Lasoen, *Realising the Hybrid Toolbox: Opportunities and Pitfalls* (Den Haag: Clingendael Institute 2022). European External Action Service, *2nd EEAS Report on Foreign Information Manipulation and Interference Threats* (Brussels 2024).

¹⁸ M. de Goeij, "Reflexive Control: Influencing Strategic Behavior" *Parameters* 53 (2023), 97-108; A. Vasara, *Theory of Reflexive Control. Origins, Evolution and Application in the Framework of Contemporary Russian Military Strategy*, Finnish Defence Studies 22 (Helsinki 2020); S. Lee, "China's 'Three Warfares': Origins, Applications, and Organizations" *Journal of Strategic Studies* 37 (2014), 198-221.

¹⁹ United States Senate Committee on Foreign Relations, *Putin's Asymmetric Assault on Democracy in Russia and Europe: Implications for U.S. National Security* (Washington D.C. 2018), 13-14; K. Pollpeter, "Chinese Writings on Cyberwarfare and Coercion" in: J. Lindsay, T. Ming Cheun & D. Reveron (eds.), *China and Cybersecurity. Espionage, Strategy, and Politics in the Digital Domain* (Oxford: Oxford University Press 2015), 155.

²⁰ J. Allen, F. Hodges & J. Lindley-French, *Future War and the Defence of Europe* (Oxford: Oxford University Press 2022) 97, 160-165

²¹ R. Clark & W. Mitchell, *Deception. Counterdeception and Counterintelligence* (Washington D.C.: SAGE 2019), 32-43

²² A. Mumford, *Hybrid CoE Strategic Analysis 24: Ambiguity in Hybrid Warfare* (Helsinki: Hybrid Centre of Excellence 2020); Tromblay,

Het merendeel van dergelijke operaties worden gecoördineerd, uitgevoerd of gefaciliteerd door inlichtingendiensten, waarvan sommige zeer bedreven zijn in wat soms 'the dark arts of intelligence' wordt genoemd. Omdat geheimhouding hun specialiteit is, zijn deze diensten uitstekend in ontkenbaarheid en het verhullen van hun activiteiten. De meeste hybride en misleidingsoperaties draaien in essentie om (des)informatie, met als doel de tegenstander te benadelen en te demoraliseren²³. Daarom zou de sleutel tot het tegengaan van hybride operaties kunnen liggen bij de veiligheidsfunctie van de inlichtingendiensten. Het waarborgen van de bescherming en integriteit van eigen informatie, terwijl tegelijkertijd wordt voorkomen dat een tegenstander deze informatie verwerft en misbruikt, valt onder de discipline van de contra-inlichtingen (CI). In combinatie met contraspionage kan CI een offensief karakter krijgen. Dit betekent niet alleen verdedigen en analyseren, maar ook het verzwakken, binnendringen, verstoren en manipuleren van de activiteiten van de tegenstander.²⁴

Zoals **Robert Wallace** uitlegt:

"Het zal noodzakelijk zijn om inzicht te krijgen in de inlichtingenstrategieën van onze tegenstanders en daarmee

*hun bredere plannen tegen ons. Zo'n strategie zou ons in staat stellen om hun zetten te anticiperen, hun technische capaciteiten te neutraliseren en hun spionnen te identificeren. Met een beter begrip van het speelveld zouden we mogelijkheden kunnen ontwikkelen om de veiligheid van onze eigen operaties te optimaliseren en om controle uit te oefenen over het terrein door middel van verstoring, misleiding en desinformatie. Op deze manier wordt de verdediging van het thuisfront minder een frontlinie voor confrontatie en meer een verdedigingslinie die verweven is met offensieve operaties – vergelijkbaar met de rokade in een schaakspel. Bovendien zou met deze diepgaandere kennis van de tegenstander de defensieve contra-inlichtingenstrategie meer mogelijkheden hebben om adequaat te reageren. Mocht er toch een aanval plaatsvinden, dan zouden we de daders kunnen identificeren en hen proportioneel kunnen bestraffen"*²⁵

De kernwoorden in het bovenstaande citaat zijn **"proportioneel bestraffen."** Het betekent terugslaan – het ontbrekende element in de huidige reactie op hybride aanvallen. Daarvoor hebben we een **multidisciplinaire contra-inlichtingenstrategie nodig** die gericht is op bewustwording van de methoden en instrumenten waarmee kwetsbaarheden worden uitgebuit en het detecteren daarvan. Op dat vlak beschikken de Europese veiligheidsdiensten al over een redelijk sterke informatiepositie. Wat echter ontbreekt, is een strategie die deze methoden en instrumenten tegen de hybride actor omdraait²⁶. De complexiteit van afschrikking is namelijk een grote uitdaging bij de bestrijding van een tegenstander die het volledige spectrum van hybride middelen gebruikt en zich weinig aantrekt van internationale normen en regels²⁷. **Net als in de sport is de beste verdediging de aanval.**

Conclusie: de tijd om te handelen is nu

Hybride campagnes vormen enkel een bedreiging omdat wij dat toestaan. Ze opereren in de grijze zone van de internationale politiek, een gebied waar het Westen voortdurend terrein verliest in plaats van het te verdedigen.

Political Influence Operations, xiv.

²³ J. Royner, "The Elements of an Intelligence Contest" in: R. Chesney & M. Sweets (eds.), *Deter, Disrupt, or Deceive. Assessing Cyber Conflict as an Intelligence Contest* (Washington D.C.: Georgetown University Press 2023), 35: "There is something sinister about clandestine schemes because victims can't be sure that they have fully contained the damage, even after spotting the intrusion. Who takes the blame becomes a fraught question when there is no objective answer. Political controversy and bureaucratic infighting follow."

²⁴ J. Olson, *To Catch a Spy. The Art of Counterintelligence* (Washington D.C.: Georgetown University Press 2019), 40.

²⁵ R. Wallace, "A Time for Counterespionage" in: J. Sims & B. Gerber (eds.), *Vaults, Mirrors, and Masks. Rediscovering U.S. Counterintelligence* (Washington D.C.: Georgetown University Press 2008), 117-118

²⁶ P. Davies, "Counterintelligence and First Lines of Defense in an Age of Hybrid Warfare" *Journal of Intelligence, Conflict and Warfare* 6 (2023), online.

²⁷ J. Lindsay & E. Gartzke, "Cross-Domain Deterrence, from Practice to Theory" in: J. Lindsay & E. Gartzke (eds.), *Cross-Domain Deterrence. Strategy in an era of Complexity* (Oxford: Oxford University Press 2019), 4.

Terwijl diplomatie en sancties al zijn geprobeerd – tot nu toe zonder veel succes – nemen de meeste EU-lidstaten hybride aanvallen simpelweg voor wat ze zijn. Ze reageren erop, maar zijn niet in staat om ze te voorkomen of af te schrikken. Dit heeft de tegenstanders alleen maar aangemoedigd om verder te gaan. De recente escalaties, zoals sabotage van kritieke infrastructuur en directe inmenging in democratische processen, waaronder de Roemeense presidentsverkiezingen van 2024, laten zien dat de vijanden van het Westen de grenzen blijven verleggen. Het is aan het Westen om die grenzen en de grijze zone tussen vreedzame co-existentie en gewapend conflict te verdedigen. De tijd is gekomen om klaar en duidelijk te maken waar de grenzen liggen en dat we bereid zijn deze te handhaven.

Hoewel een contra-inlichtingenstrategie niet de enige oplossing is voor hybride dreigingen – het zou te beperkend zijn om deze strijd te reduceren tot slechts een kwestie van inlichtingenkunde – kan een heroverweging van de rol van contra-inlichtingen een goed startpunt zijn voor een strategie die daadkracht toont. Contra-inlichtingen en contramisleiding (*counterdeception*) zijn niet alleen essentieel om de tactieken van de tegenstander te begrijpen, maar ook om deze te doorbreken en te vrijdelen. Om afschrikking over meerdere domeinen te bereiken, moet er meer gebeuren dan alleen defensieve maatregelen. Er moet een duidelijk signaal worden gegeven dat er zowel de wil als de capaciteit is om terug te vechten. Hybride operaties moeten worden omgedraaid en gericht tegen de daders. Door een vijandige operationele omgeving te creëren en onze samenlevingen minder vatbaar te maken voor subversieve activiteiten, kan het speelveld enigszins gelijk worden getrokken. De verdediging vereist de vrijheid om terug te slaan – en daarvoor hoeven we niet van nul te beginnen. De principes van contramisleiding zijn al bestudeerd en de bijbehorende methodologieën bieden een solide basis voor wat nu ondernomen moet worden. Er zijn opties beschikbaar voor democratische landen met verantwoordelijke veiligheidsdiensten. In het verleden hebben westerse landen deze tactieken al gebruikt, maar ze moeten worden gemoderniseerd en ingebed in een ethisch en juridisch kader.²⁸

Dat is echter gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het aannemen van een beleid van grotere assertiviteit en het ontzeggen van het initiatief aan tegenstanders door middel van "**offensief als verdediging**" brengt aanzienlijke politieke en ethische uitdagingen met zich mee. Bovendien bestaat het risico dat dit eerder leidt tot escalatie dan tot de-escalatie. Toch kan worden betoogd dat de situatie hoe dan ook een **lose-lose-scenario** is: óf we blijven de aanvallen tolereren en ondergaan steeds verdere aantastingen van onze soevereiniteit, óf we slaan terug en lopen op die manier het risico op escalatie. De huidige aanpak moet echter dringend herzien worden, zodat de enorme ongelijkheid tussen de mogelijkheden van onze tegenstanders om onze soevereiniteit te ondermijnen en onze mogelijkheden om hen daarin te stoppen, wordt aangepakt. En dat kan zonder ons te verlagen tot het niveau van de oppositie.²⁹

We kunnen niet langer blind blijven voor de grote veranderingen die zich hebben voltrokken in de geopolitieke en militaire situatie en de gevaren waarmee we worden geconfronteerd. We moeten erkennen dat de krachten van het autoritarisme in oorlog zijn met democratie en vrijheid. Europa moet zich onmiddellijk voorbereiden om zijn waarden te verdedigen met de collectieve kracht van 's werelds machtigste economische blok. De EU moet dus een scherpere kant toevoegen aan haar buitenlandbeleid.

Prof. dr. Kenneth Lasoen (°1985) is **historicus** en praktijklector inlichtingenkunde (Universiteit Antwerpen en Kenniscentrum *Security Intelligence*, Utrecht). Hij behaalde aan de Brunel University Londen en aan de universiteit van Cambridge een mastergraad in inlichtingen- en veiligheidsstudies, vervolgens een PhD aan de Univ Antwerpen. Hij is ook alumnus van de Hoge Studies Veiligheid en Defensie (sessie 2019-2020) aan het *Defence College* (Brussel).

Hij is **bestuurslid** van M & M - Club Brabant. Contact opnemen voor een **lezing** kan via www.auteurslezingen.be of rechtstreeks: kenneth.lasoen@uantwerpen.be.

²⁸ See Tromblay, *Political Influence Operations*, 217-221. L. Johnson, "On Drawing a Bright Line for Covert Operations" *American Journal of International Law* 86 (1992), 284-309. Een van de interessantste bijdragen over counterdeception is van M. Bennett & E. Waltz, *Counter-Deception Principles and Applications for National Security* (Artech House: Norwood 2007).

²⁹ "the good guys, if they get their acts together, can use the same instruments as effectively as the baddies." M. Galeotti, *The Weaponisation of Everything. A Field Guide to the New Way of War* (New Haven: Yale University Press 2022), 6.

EENHEID IN VERDEELDHEID - EEN EUROPESE DEFENSIE

Door **Gert Verhellen**, redacteur van Mars & Mercurius

Oekraïne

Oekraïne is uiteindelijk de katalysator, die de realiteiten duidelijk maakt.

Een korte terugblik: in het Budapest Memorandum van 5 december 1994, na de val van de muur in 1989, verzaakt Oekraïne aan alle tactische en strategische kernwapens, waarbij de veiligheid door de drie andere ondertekenende landen gegarandeerd wordt: Rusland, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk (VK)³⁰.

Rusland trekt eerst eenzijdig de Russische grens nieuw en op het grondgebied van Oekraïne, om dan binnen de 'eigen grenzen' daar een politieactie uit te voeren. 'Politieactie' omdat men op eigen gebied uiteraard geen oorlog met de (eigen) bevolking uitvecht, maar politieel optreedt, wat met in het Russisch taalgebruik onder 'speciale militaire actie' overeenkomt. Vandaar het gevaar dat men duidelijk kan zien, nu Rusland reeds de eigen landsgrens tot aan de Baltische Zee verschoven heeft, op het gebied van de Baltische staten.

Van de garanderende staten voor Oekraïne blijven er dus nog twee over: Het VK en de VSA. Het breekt president Trump zuur op, dat de hulp die het Europees continent aan Oekraïne geeft, ofwel leningen zijn (dus terug te betalen), ofwel, tegoeden³¹ van Euroclear (en dit statistisch bij de Belgische Defensie-uitgaven geteld wordt). Een correcte vergelijking tussen de gevende landen wordt moeilijk, omdat elk land zelf vastlegt welke posten bij deze hulp opgeteld worden (dienstverleningen, hulp aan gevluchte burgers uit Oekraïne in het eigen land, ...). De verdeling van deze hulp tussen giften en leningen wordt, in de publicaties van de geleverende landen, meestal niet meegedeeld.

De Noord-Amerikanen hebben daarentegen de hulp grotendeels als gift verstrekt³², zonder terugbetaling. Daarbij bedraagt de nationale schuld van de Verenigde Staten van Amerika 125 % van het Bruto Nationaal Product³³. Trump wenst voor die hulp, industriële toegang tot de Oekraïense grondstoffen, waaronder zeldzame aardmetalen. Duitsland heeft tot nog toe meer bijgedragen dan het Verenigd Koninkrijk, de derde "garantsteller".

³⁰ Het **Memorandum van Boedapest** inzake veiligheidswaarborgen omvat vier, in wezen identieke, politieke overeenkomsten die werden ondertekend om de ondertekenaars ervan **veiligheidswaarborgen** te bieden met betrekking tot de toetreding van Belarus, Kazachstan en Oekraïne tot het Verdrag inzake de **niet-verspreiding van kernwapens**, die daarop afstand deden van hun kernwapens. De vier memoranda werden oorspronkelijk ondertekend door vier kernmachten: Oekraïne, Rusland, de Verenigde Staten (VSA) en het Verenigd Koninkrijk (VK). Frankrijk en China gaven individuele garanties in afzonderlijke documenten, maar uiteindelijk geen zekerheden. De memoranda, **verboden Rusland**, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk om te dreigen met of gebruik te maken van militair geweld of economische dwang tegen Oekraïne, Wit-Rusland en Kazachstan, "behalve uit zelfverdediging of anderszins in overeenstemming met het Handvest van de Verenigde Naties". Vrij naar Wikipedia, Budapest Memorandum, geraadpleegd 04.03.2025.

³¹ Ook Frankrijk gebruikt deze om hulp ter beschikking te stellen. Sinds 2022 heeft Frankrijk 6 miljard EUR ter beschikking gesteld, daarbij worden ook opleidingsprestaties enz. gerekend. www.mil.in.ua, geraadpleegd 09.03.2025.

³² U.S. Department of State, *U.S. Security Cooperation with Ukraine, Fact sheet, Bureau of Political -Military Affairs, 4 March 2025*, www.state.gov volgens deze publicatie 66.5 miljard USD in militaire hulp sinds de volledige Russische invasie van februari 24, 2022, en ongeveer 69.2 miljard USD in militaire steun sinds de eerste invasie van Oekraïne in 2014. Daarnaast werd sinds augustus 2021 in totaal ongeveer 31.7 miljard USD uit de voorraden van het Amerikaanse leger ter beschikking gesteld. www.gov.uk geraadpleegd 09.03.2025, vermeldt 12,8 miljard BBP in steun, en beloofde op 10 juli 2024 3 miljard BBP jaarlijks tot 2030 'en voor zolang nodig'. Duitsland gaf net geen 44 miljard EUR sinds februari 2022, maar in deze steun is ook de hulp aan vluchtelingen in Duitsland geteld. www.Bundesregierung.de, geraadpleegd 09.03.2025.

³³ Wikipedia, national debt of the United States, geraadpleegd 22.03.2025. Nog volgens deze pagina is België de zesde grootste geldschieter aan de VSA qua *US Treasury securities* -schatkistcertificaten. Ter vergelijking: in België bedraagt de nationale schuld 104,4 % van het Bruto Binnenlands Product voor alle overheden samen. www.debtagency.be, geraadpleegd 22.03.2025.

Juridisch gezien respecteert president Trump het principe van *'pacta sunt servanda'*, wat wil zeggen dat door staten afgesloten overeenkomsten dienen nageleefd te worden, niet meer. Hier stelt zich de prangende vraag naar de waarde van hun NAVO-engagement.

Weg van de vroegere wereldorde, beslist na de Tweede Wereldoorlog, door en tussen Churchill, Stalin en Roosevelt, met de intekening van elkaars invloedsgebieden (verdeling van Duitsland in twee enz.) zit nu ook China aan tafel, eigenlijk in de plaats van het Verenigd Koninkrijk. En de territoria worden nu tussen hen opgedeeld.

Een poging tot een schets, historisch, economisch, menselijk

Het idee dat, door internationale vrijhandel, iedereen in de wereld beter af zou zijn, heeft zich niet kunnen waarmaken. Er ontstonden verschillende 'blokken', die elk hun zelf bepaalde autarkie willen bereiken. Maar misschien was dit (Angelsaksische) idee van handel ('trade'), in de praktijk gezet vanaf de jaren 90 van de vorige eeuw, niet helemaal juist in de praktijk omgezet: er was geen handel tussen min of meer gelijkberechtigde partners, zoals aanvankelijk de bedoeling was, maar een uitbesteding van de maakindustrie vanuit de hoge loonlanden naar de lage loonlanden. De rijke hoge loonlanden kopen dan de half- of geheel afgewerkte producten in. Misschien is het principe van wereldhandel niet verkeerd, maar dient gekeken te worden hoe dit als voorwendsel gebruikt of daadwerkelijk ingevuld werd om tot de huidige situatie te komen.

Plots merkte men dat deze massieve en bijna volledige uitbesteding van onze maakindustrie aan andere landen, een serieuze keerzijde heeft, nl. een volledige afhankelijkheid van deze landen. Dit inzicht is voor militairen geen verrassing, omdat slechts weinig van het militair materiaal in eigen land wordt vervaardigd maar voor degenen die achter kwartaalwinsten aanlopen of dienen te lopen, onder het negeren van elk ander aspect, was dit plots een rauwe ontnuchtering. De afbraak van onze bloeiende Belgische auto- en elektrotechnische industrie is maar één voorbeeld. We zijn ondertussen decennia verder en het is nog geen haar veranderd. Europa wil maar moeilijk ontwaken in deze nieuwe wereld, enkel wanneer het flagrant getuige is van zijn eigen 'verdwenen' op internationaal vlak³⁴ en daar niets meer in de pap te brokkelen heeft, wordt er verbaasd en verongelijkt met de ogen geknipperd. Maar nog steeds wil men liefst in zijn eigen gelukzalige cocon verder sluimeren zoals voordien. Niet de slapende reus maar de slapende dwerg. Daar komt niets van.

In de huidige situatie vragen 550 miljoen aan 320 miljoen om hen tegen 140 miljoen te beschermen -respectievelijk Europa, de VSA en Rusland, voor alle duidelijkheid. Nochtans heeft Europa ongeveer één miljoen soldaten, maar is niet efficiënt met de middelen. De strategische middelen ontbreken of zijn er te weinig, ook conventionele uitrusting is onvoldoende beschikbaar. Nationaal geld om het leger uit te rusten is er wel, als dit bij een ander departement gehaald wordt. Elkeen wenst zijn eigen voordeeltje, wens, kiespubliek, ... te beschermen en te ontzien. Men hoopt op de sociale zekerheid, op het pensioen, op de langdurige ziekte-uitkering enz. maar er wordt nog niet voldoende de nadruk op gelegd dat dit niets meer waard is als er morgen Russisch in de West-Europese straten gesproken wordt, laat staan als Europa in een acuut bedreigingsscenario of erger terechtkomt. Nochtans zou de hele economie profiteren van de bouw van kazernes, voertuigassemblage, onderzoek en ontwikkeling enz., bloeiende takken liggen in het verschiet.

Is deze houding nieuw voor Europa? Eigenlijk niet, op 28 september 1948 gaf minister van Buitenlandse Zaken van België, **Paul-Henri Spaak** een toespraak voor de Verenigde Naties in New York met als titel *'Nous avons peur'* waarbij hij de Sovjetdictatuur in Moskou op de korrel nam. Hij verwoorde de tijdsgeest van toen, die noopte tot handelen. Op 4 april 1949 ondertekende men in Washington het **NAVO-verdrag**, waarbij Noord-Amerika onder invloed van de Trumandoctrine daaraan deelnam. Om het oprukkende communisme in te dammen, werd de vroegere isolationistische koers verlaten. Economisch gezien had men belang in het beschermen van de Europese afzetmarkt: de productie was met de relance na WO II zeer hoog, zodat er noodzaak was aan welstellende consumenten, die de goederen willen en kunnen kopen. Ook voor militaire goederen was dit het geval.

³⁴ Dixit Professor Dr. Sönke Neitzel, universiteit Potsdam.

België besloot, als bijdrage aan de NAVO, naar een substantiële verhoging van het aantal militaire effectieven te gaan, zodat op het Europees continent massa tegen massa kon gezet worden. Om het gewenste aantal effectieven te bereiken, verlaagde België, met de gecoördineerde wet op de militie van 30 april 1962, de inlijvingsleeftijd van 20 naar 18 jaar. Daardoor konden er meer militieklassen tegelijk opgeroepen worden. Bovendien werden er NAVO-beroepsvrijwilligers aangeworven, contractuele militairen van korte duur. Gezien de actuele negatieve handelsbalans, van de VSA met een aantal (belangrijke) Europese landen, is het economisch belang voor de VSA verdwenen, wij verkopen meer aan hen dan omgekeerd³⁵, dus hun geld vloeit naar Europa. Misschien was, bij nader inzien, de fase tussen de Tweede Wereldoorlog en vandaag een uitzondering in de anders isolationistische koers van Noord-Amerika³⁶. Trump tracht dit nu terug te draaien met exorbitante importtarieven. De producenten gaan die uiteraard doorrekenen aan de Amerikaanse consumenten.

Europa

Eenheid in Europa is er niet, en de vroegere Frans-Duitse samenwerking op het continent stond of viel met de karakters van respectievelijk de Franse president en de Duitse kanselier. Op dit ogenblik heeft geen van beide de minste zin om met de andere in gesprek te gaan, de Romaanse en de Germaanse werelden liggen, cultureel toch, verder uit elkaar dan de geografische afstand tussen beiden zou laten vermoeden.

De **Europese Verdedigingsgemeenschap**, waar begin 1950 naartoe gewerkt werd, bleek uiteindelijk een doodgeboren kind. Niemand wou indertijd de nationale fiscale autonomie en de daarmee samengaannde beslissingsmacht afgeven. Nochtans leert de geschiedenis ons, dat het militair bedrijf al maar kapitaalintensiever wordt en waar dit voordien nog door een lagere belastingomschrijving kon betaald worden, is dan op een gegeven ogenblik het nieuwe en nog duurdere tuig nog enkel door een bovenliggend (belasting)niveau betaalbaar, waardoor de onderliggende irrelevant worden en willens nillens dienen op te gaan in dat grotere geheel.

De huidige Europese Unie (Commissie en Raad) zoekt koortsachtig naar een door iedereen aanvaardbare “alfaleider”, een zware locomotief, waaraan het dan de wagons en wagonnetjes kan hangen. Laat het liefst een karakter uit een grote lidstaat zijn.

Indien Frankrijk, als enige kernmacht binnen de EU en enkel daarop gesteund, de andere landen liefst kan domineren, in plaats van door het voorbeeld te leiden, zal geen enkele lidstaat pikken. Ook omdat het geld, dat de anderen daarin investeren, in eerste instantie voor de eigen Franse geopolitieke positie (en niet de Europese groep) zou kunnen ingezet worden. Soms vraagt men zich af waar de weerstand van Hongarije en Slovenië binnen de EU vandaan komen. Binnen Europa stellen we een zekere ‘dedain’ van de grote staten t.o.v. de Midden- en Oost-Europese toegetreten landen, na de val van de Sovjetdictatuur. Hautain, neerbuigend, soms paternalistische gedrag helpt uiteraard niet om onderling vertrouwen te creëren en om de eenheid van de EU te versterken.

Verder zijn er bij de lidstaten nog verscheidene andere nationale belangen in het spel, waardoor deze bepaalde militaire middelen wensen achter de hand te houden om deze (uit kolonies gegroeide) belangen nog te kunnen kracht bij zetten. Deze belangen interesseren andere lidstaten, zoals Duitsland, veel minder tot niet en zo komt men niet tot een vergelijk. Historisch waren enkel Groot-Brittannië en Frankrijk internationaal, buiten het continent, actief en Duitsland b.v. niet. Vanuit dit historisch perspectief heeft Duitsland dan b.v. geen interesse in niet-continentale belangen of acties, wat de afstemming of het vinden van overeenstemming met de twee andere remt. Ook een inschatting of opsomming in de buitenlandse belangen (buiten Europa) die te beschermen zijn, wordt zo geremd omdat de ene geen interesse heeft in de zaken die de andere belangrijk vindt.

Maar het helpt allemaal niet, Europa wordt als tandeloos geheel aan de kant geschoven door zowel de Verenigde Staten als eigenlijk Rusland en China. Een *Europese Hanze* maar dan zonder het eigen georganiseerd verweer.

³⁵ Om deze reden voerde Groot-Brittannië de zogenaamde Opium- oorlog met China in 1839 -1842 en 1856 -1860: China wenste enkel zilver als betaalmiddel te ontvangen voor het door de Britten gewenste porselein en de thee uit China, waardoor Groot-Brittannië dreigde uitgeput te raken. Door de oorlog werd opium, geteeld in India, als betaalmiddel opgedrongen.

³⁶ Handelsbalans met Duitsland in januari 2025: export VSA: 6.093,80 miljoen USD, import 13.659,20 miljoen USD, verschil: -7.565, 410 miljoen USD. www.census.gov , geraadpleegd 09.03.2025.

Omdat men het geld er niet wil voor uitgeven. Elk zit met kiezers die enerzijds in hun comfortabele bubbel zitten en anderzijds hopen op nog meer staatsgeld voor hun gezondheidszorgen en pensioen. De belastinginkomsten in Europa waren nooit hoger als nu maar er is 'geen geld' omdat niets van de bestaande uitgavenposten mag gecontroleerd en dan mogelijk ingekort worden. Er moet dus telkens een belastingverhoging voor nieuwe posten bijkomen. Uiteraard is dat op termijn onhoudbaar.

Nochtans verhoogt de kapitaalinzet in het krijgsbedrijf telkens weer. Waardoor enkel naties met een hogere belastingopbrengst zich de volgende fase nog kunnen permitteren. In de tijd van Karel V ondervonden lokale opstandige landsheren dat ze tegen de superieure vuurkracht van de keizer te pletter liepen. Zo werden de regionaal georiënteerde bestuursstructuren steeds meer lucht ontnomen en gereduceerd tot de speelbal van de Europese mogendheden. In de aanloop naar de eerste Wereldoorlog was, met een voortschrijdende mechanisering van het leger, bij de nationale staten hetzelfde patroon te ontdekken. Nu vraagt onze veiligheid terug meer inzet van kapitaal, waarbij vanuit een Europees belastingperspectief of tenminste vanuit die draagkracht, dat kan opgebracht worden.

Europa dient, politiek gezien, net als de andere geopolitieke grote 'blokken', Verenigde Staten, Rusland en China, dringend haar invloedssfeer af te bakenen en de militaire middelen daarop af te stemmen.

Het Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk ziet zichzelf, zowel financieel als belastingtechnisch, los en onderscheiden van de financiële markten van continentaal Europa. Vooral dan van Frankfurt aan Main, om in concurrentie met New York, Singapore en Hong Kong, te kunnen treden. Het was een reden voor de Brexit³⁷. Nadat, bij het einde van de Tweede Wereldoorlog, het VK nog op een grootstatelijke status kon prat gaan, is dit, naarmate de inkomsten uit de overzeese gebieden afnamen, gaandeweg verschrompeld tot de werkelijke waarde van de eilandstaat.

Dat men, als Angelsaksen, cultureel dicht bij de VS staat, werd onlangs nog gebruikt om zichzelf als de meest belangrijke partner van de VS in de wereld te zetten. Begin februari 2025 is dit door de VS doorprikt. Nog wat (tijdelijk?) soelaas: Trump legde in april 2025 een beetje lagere invoertaksen op voor het VK dan voor de EU. Aan het VK wordt evenveel of even weinig aandacht geschonken als aan het continentale Europa. Het is duidelijk, dat men op mondiaal vlak, geschat wordt volgens het territorium waarin men leeft. Aspiraties en verzuchtingen om ergens anders en iets anders te zijn, blijven wat ze zijn: aspiraties en verzuchtingen. Voor hun veiligheid zijn de Europese landen op elkaar aangewezen. Het is een natuurlijke en voor de hand liggende optie dat alle landen in hetzelfde defensiegeheel meewerken, onafhankelijk van het feit of deze deel uitmaken van de Europese Unie. Vooral omdat de wezenlijke tegenstelling met de potentiële tegenstanders niet in de westerse structuren ligt, maar net in het feit dat wij democratieën zijn en reeds jaren geleden door Rusland en China als tegenstanders gebrandmerkt.

Een defensiepatroon – als samenwerkingsmodel

Strategische Europese reserve

Deze strategische reserve dient uit twee componenten te bestaan: de strategische wapens of dito capaciteiten en een Europese reserve aan conventioneel materieel. Bij het eerste zitten de operationeel samengevoegde kernwapens van Groot-Brittannië en Frankrijk. Deze nucleaire capaciteit dient door tegenstanders voldoende ernstig genomen te worden, om Europa een plaats op het geopolitiek schaakbord te verzekeren³⁸. De Britse kernkoppen zitten uitsluitend aan boord van onderzeeboten. De Franse zowel op raketten als aan boord van onderzeeboten³⁹. Uiteraard kan hier b.v. een operationele scheiding tussen beide landen afgesproken worden maar het debat over hun inzetconcept is hierbij uiteraard open.

³⁷ Zie Verhellen, Gert, „*Planspiel Europa: Unternehmensstrategien beim Austritt eines oder mehrere Mitgliedstaaten aus der Eurozone*“, M&M bulletin nr. 2 2015, Koninklijke Kring Mars en Mercurius vzw.

³⁸ Hoewel dit in aantal niet in verhouding staat met het Amerikaanse en Russische arsenaal van ongeveer 4000 kernkoppen, is dit het enige wat ter beschikking is: ongeveer 250 aan Britse kant, ongeveer 290 aan Franse kant.

³⁹ Ultzending Markus Lanz, ZDF, 13.03.2025, Prof. Dr. Sönke Neitzel, universiteit Potsdam.

Beide kernmachten zijn er, tot nog toe, enkel op gericht om een “tweede slag” op Moskou te kunnen uitvoeren ingeval de eerste hun hoofdstad zou treffen. Op dit ogenblik is het niet duidelijk of hetzelfde zou gebeuren indien Warschau, Berlijn of Rome zouden getroffen worden, laat staan Vilnius. Gaan beiden een confrontatie voor een andere staat durven aangaan? Er blijft dus niets anders over dan dat de andere (grotere) lidstaten van de EU ook aan de **Europese kernmacht** deelnemen. Een Europese belasting of Europese gelden (in de wetenschap van een notoir andere houding daarover in noord en zuid⁴⁰, zowel wat de opbrengst als de uitgave ervan⁴¹) is een serieuze moeilijkheid. Tenzij, dat elk voor zijn deel verantwoordelijk is en blijft en enkel invloed heeft volgens zijn werkelijke bijdrage⁴². Het vinden van een evenwichtig, maar bindend systeem, en gestoeld op verantwoordelijkheid en vrijwillige inbreng als patroon tussen en over de lidstaten, lijkt hier de uitdaging.

Via de permanente zetel van Frankrijk in de Veiligheidsraad kan het Europees continent vertegenwoordigd worden, mogelijk ook de non-proliferatie van kernwapens gerespecteerd worden, door de uitbreiding van één land over meerdere. Uiteraard dient men dan het puur nationale pad te verlaten en moet de personeelsbezetting aangepast te worden, b.v. met een permanente (Europese, maar geen Franse) adjunct, die ook daadwerkelijk betrokken wordt bij de inzet.

Het **ruimtecommando**, met navigatie- (**Galileo**), beeld- en communicatiesatellieten en **cyberspace command**, lijken eveneens een pan-Europese aangelegenheid⁴³. Een **Europese inlichtingendienst** lijkt dan ook logisch hieraan gekoppeld te worden

Daarnaast, als tweede component, een **Europese strategische reserve** van dure of belangrijke wapens, zoals voor de landstrijdkrachten: tanks, gepantserde en bewapende infanterievoertuigen, artillerie, drones, brugslagmaterieel, medisch materieel enz. dat opgeslagen wordt in Europese depots, annex scholen. Met dit materieel kan het personeel van de lidstaten oefenen, het onderhoud aanleren enz.

Zo is er een bepaalde hoeveelheid reserve aan materieel op Europees niveau ter beschikking b.v. ter sterkte van een divisie, onafhankelijk van de wil of onwil van de afzonderlijke lidstaten. Verder kunnen die lidstaten, die het geld niet kunnen uitgeven om dit aan te kopen, zo nodig dit materieel van de Europese reserve lenen tegen een huurprijs en zo initieel de (dure) aankoop vermijden⁴⁴. Bij vernietiging is dit dan door de uitlenende lidstaat volledig te betalen.

Elke lidstaat kan voor een deel zijn industrieproducten aan deze reserve verkopen, zodat de verschillende lidstaten een bepaald gegarandeerd opdrachtvolume krijgen om hun productie draaiende te houden op een langetermijnperspectief. Als voorbeeld zouden voor tanks één derde door Duitsland, Frankrijk (en Groot-Brittannië) in de stock kunnen geleverd worden. Uiteraard onder voorwaarde dat door deze landen, voor een overeenkomend deel, financieel mee bijgedragen wordt in deze reservepool. De opslag van de Europese reserve kan in gebieden met een zo gunstig mogelijk klimaat en op beter beschermde plaatsen. De training in het gebruik van dit materieel kan bij rotatie in de scholen bij deze Europese depots uitgevoerd worden. Deze zo getrainde bemanningen kunnen dit materieel, zo ze het nodig hebben, bedienen. Hetzelfde kan gebeuren voor de luchtmacht, de marine (fregatten, onderzeeboten, drones enz.) en mogelijk ook voor cyberinfrastructuur.

De financiering daarvan kan nu al b.v. door gebruik te maken van voorziene, maar nog niet gebruikte Europese fondsen. Het lijkt duidelijk dat de opgelegde zelfbeperking van duurzame financiering van projecten, via de

⁴⁰ Verhouding staatsschuld t.o.v. het nationaal BBP - is er nog ruimte? Hoe dan ook dienen op een gegeven ogenblik de rekeningen betaald te worden, direct of b.v. minder zichtbaar via de inflatie. En een graadmeter is de intrest die staten op de vrije markt op hun leningen dienen te betalen.

⁴¹ Tenminste Nederland en Duitsland zullen op de rem staan -degene die het meeste heeft kan hierbij het meeste verliezen.

⁴² Voor België opent dit mogelijkheden o.a. via het SCK in Mol; Zwitserland kan via de deeltjesversneller 'Large Hadron Collider' betrokken worden, ook CERN, de Europese Raad voor Kernonderzoek, de Europese organisatie die fundamenteel onderzoek doet naar elementaire deeltjes heeft een rol (medeoprichter is de Belg Robert Cailliau).

⁴³ **SES SA**, gevestigd in Luxemburg, heeft o.a. Astra satellieten in een geostationaire baan. Het Europees navigatiesysteem **Galileo** wordt door EUSPA met zetel in Praag uitgebaat.

⁴⁴ Zoals reeds beschreven: Gert, Verhellen „Ein Lend – Lease“ à l'Européenne“ - Strategische Reserve an Rüstungsgüter für die Mitgliedstaaten“, Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift, April 2023, S.32.

opgelegde beperkende voorwaarden van ESG (*Environmental, Social, Governance*) moet herzien worden. Sinds onlangs kan men ook zuiver militair gerichte projecten in de Europese Unie financieren.

Onderzoek en ontwikkeling, grondstoffen

R & D dient meer gecoördineerd en gestroomlijnd te worden, ook hier kan het Europees niveau een sturende en ondersteunende rol spelen. China poogt reeds langer de grondstoffen in de wereld te monopoliseren, van de meest courante tot de minder bekende of gangbare ertsen, om zo potentiële tegenstanders lam te leggen. Hun invloed op de infrastructuur in Afrika is daar maar één voorbeeld van.

Het bepalen van de kritieke grondstoffen, de reserves daaraan en het verzekeren van hun vindplaatsen en de beveiliging van de transportwegen naar Europa zijn een gemeenschappelijke Europese opgave. Geen enkele lidstaat beschikt alleen over voldoende middelen om dit uit te voeren, zeker niet over een langere periode. Dit kan meteen het storende politieke element wegnemen van het “zich mengen in de handelsbelangen met de vroegere kolonies”, vermits het om een hoger Europees belang gaat. Verder gedacht, misschien zou Duitsland over de streep kunnen getrokken worden om een tweede Europees (nucleair) vliegdekschip te bouwen, naast de Franse Charles de Gaulle. Zo wordt een langdurige Europese inzet mogelijk. Voor zover in dit gebied nog beperkingen op Duitsland liggen, die hun oorzaak in WO II hebben, moeten deze opgeheven te worden, ten voordele van Europese gelijkvormigheid. Dit kan op het nucleaire gebied het geval zijn. In het “Twee plus Vier Verdrag” is bepaald dat in Berlijn en op het grondgebied van de vroegere DDR geen nucleaire capaciteit mag gestationeerd worden. De oubollige beperkingen op deze enclave binnen Europa heeft bij de huidige buitengrenzen van de EU nog weinig zin. Bovendien heeft de RF zelf al zoveel internationale wetten en verdragen geschonden, dat deze stap naar legitieme herbewapening van dat deel van de EU door hen bezwaarlijk als een bedreiging kan bestempeld worden.

Voor het gebruik van **kunstmatige intelligentie** (AI) voor militaire doeleinden, is er nood aan grondig onderzoek en ontwikkeling op testterreinen in Europa. De bestaande regelgeving en de beperkingen die uit veiligheids-overwegingen in het algemene verkeer⁴⁵ zijn voortgekomen moeten herzien worden. Ze blijven noodzakelijk, omdat de AI-algoritmen buiten de menselijke controle kunnen opereren. Potentieel kunnen deze zelfs mensvijandig worden en dat is geen science-fiction meer! Het bouwen en ontwikkelen van **Quantumcomputers** lijkt evenzeer een Europese noodzaak, misschien ook om zo het geheim van de werking van de algoritmen bij de kunstmatige intelligentie te kunnen beheersen en zonodig deze van de vijand te kraken.

Gedecentraliseerde commando's

Wegens de nog steeds veel te individuele, vaak egoïstische en concurrerende tot jaloerse opstelling van de Europese landen, moet er een stevige commandostructuur worden uitgewerkt. Een **operationeel gedecentraliseerde commandostructuur** voor het Europese continent lijkt een haalbare optie. Waar het **centraal coördinerend staforgaan** dat ook de strategische reserve beheert, zou moeten liggen, is een ander paar mouwen. Brussel heeft de ervaring met het NAVO-HQ en ten zuiden daarvan ligt de SHAPE. Er zal met deze instellingen een goede coördinatie nodig zijn, zodat de keuze beperkt is. Men kan zich niet veroorloven om voor de coördinatie enkel van kwetsbare digitale verbindingen af te hangen. Voor de onderdelen die puur Europees zijn d.w.z. gemeenschappelijk aangekocht via de Europese Commissie, kan men een Europese schuldopname rechtvaardigen, en meteen ook onder een Europees politiek toezicht. De politieke verantwoordelijkheid voor de uitvoering kan aan een Europees commissaris gegeven worden. Uiteraard zullen de regeringsleiders van de lidstaten de beslissingsmacht of tenminste de controle daarop niet zomaar willen prijsgeven. Zodanig dat de Europese Raad de eindverantwoordelijke blijft en de beleidslijnen bepaald.

Omdat de Europese lidstaten dermate concurrentieel tegenover elkaar staan en er geen eengemaakte fiscaliteit binnen Europa bestaat, kunnen in de gedecentraliseerde commando's verschillende lidstaten daarin hun sterktes

⁴⁵ Reeds uitgewerkt in Verhellen Gert, “Artificiële intelligentie – maar met (gezond) mensenverstand”, M&M bulletin nr. 2 2021, Koninklijke Kring Mars en Mercurius vzw.

uitspelen en hun interessegebieden valoriseren. Ze kunnen daarbij hun gewenste en vooraf overeengekomen autonomie behouden, door hen bepaalde afgebakende gebieden van het Europees continent toe te wijzen. Tegelijk kunnen culturele gelijkgezindheden van verschillende lidstaten regionaal gekoppeld worden.

De gedecentraliseerde staven krijgen elk een operatiegebied toegewezen. Zo'n staf kan samengesteld worden uit één lidstaat die het geheel draagt, met daarbij andere lidstaten. Een roterend commando kan over deze staf onder deze lidstaten georganiseerd worden. Het is een mogelijkheid, misschien ook een must om naijver te voorkomen. De lidstaten wijzen troepen en uitrusting aan deze commando's toe. Zij zijn daarbij vrij om daarnaast troepen voor hun eigen nationale belangen (in het buitenland) in te zetten. De hoofdsteden verliezen op deze wijze hun prioriteitsgebieden niet. Uiteraard gaat men t.o.v. de huidige uitgaven, meer dienen uit te geven.

Het **centraal Europees commando** of de staf zal zeker in het begin geen grote autoriteit mogen uitoefenen, vermits de lidstaten initieel op hun onafhankelijkheid zullen blijven staan. Nu zijn 27 landen lid van de Europese Unie⁴⁶. Niet allen behoren tot de NAVO⁴⁷.

Mogelijke gedecentraliseerde commando's:

Commando centraal Europa (1) onder Duitsland met *Oostenrijk*, *Tsjechië*, *Slowakije*, *Hongarije*, *Polen*, *Nederland*

Baltisch commando (2) onder *Zweden*, met *Finland*, *Estland*, *Letland*, *Litouwen*

Noordpool commando (3) onder *Noorwegen*, met *Duitsland*, *Denemarken*, *Canada*, *IJsland*, *Groenland*,

Noordatlantisch commando (4) onder *UK* met *Noorwegen*, *Denemarken*, *IJsland*, *Groenland*, *Ierland*

Commando Kanaal met Benelux (5)

Middenatlantisch commando (6) onder *Frankrijk* met *België*, *Nederland*, *Luxemburg*

Zuidatlantisch commando (7) onder *Spanje* met *Portugal*

Commando mediterrane: (8) onder *Italië* met *Malta*, *Cyprus*, *Griekenland*, *Kroatië*, *Slovenië*, *Albanie*

Commando Zwarte Zee (9) onder *Roemenië* met *Bulgarije*.

Dit geeft maar een grof overzicht en dient ook naar land, zee en lucht onderscheiden te worden. Uiteraard is hier enkel met grotere deelnames van landen rekening gehouden, kleinere contingents kunnen ook.

⁴⁶ Dat zijn: België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Zweden. De EU-landen Cyprus en Ierland zijn geen *Schengenlanden*.

En de Schengenlanden IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland zijn geen lid van de EU. IJsland, Liechtenstein en Noorwegen zijn de enige landen in de *Europese Economische Ruimte* die geen EU-land zijn.

De *Europese Vrijhandelsassociatie* (EVA, of EFTA in het Engels) bestaat uit 4 landen: IJsland, Liechtenstein, Noorwegen, Zwitserland.

⁴⁷ **Albanië**; België; Bulgarije; **Canada**; Denemarken; Duitsland; Estland; Finland; Frankrijk; Griekenland; Hongarije; **IJsland**; Italië; Kroatië; Letland; Litouwen; Luxemburg; **Montenegro**; Nederland; **Noord-Macedonië**; **Noorwegen**; Polen; Portugal; Roemenië; Slovenië; Slowakije; Spanje; Tsjechië; **Turkije**; het **Verenigd Koninkrijk**; de **Verenigde Staten**; Zweden. IJsland is lid maar heeft geen strijdmacht;

Verbonden via Partnerschap voor de vrede: Armenië, Azerbeidzjan, Bosnië en Herzegovina, Georgië, **Ierland**, Kazachstan, Kirgizische Republiek, **Malta**, Republiek Moldavië, Oekraïne, Oezbekistan, **Oostenrijk**, Rusland (opgeschort), Servië, Tadzjikistan, Turkmenistan, Wit-Rusland (opgeschort), Zwitserland.

Besluit

Op alle forums, zal reeds gesproken en gedebatteerd worden over de mogelijke verdediging van het Europese grondgebied. De jaren die verloren gingen tussen de eerste termijn van Donald Trump, waarbij hij duidelijke signalen gaf, dat de USA niet voor de veiligheid van het oude Continent wou blijven instaan, is jammer genoeg daarvoor zo goed als ongebruikt gebleven. In elk geval is er niets substantieels gebeurt.

Het bovenstaande kan naïef overkomen, om al de reeds in het begin van deze bijdrage opgenomen redenen, maar in de Europese geschiedenis is er nu eenmaal tijd nodig geweest om tot een gedegen legerorganisatie per lidstaat te komen zoals we dit nu kennen, waar over honderden jaren elke individuele heerser zijn strijdmacht(je) had. Alleen, over de eeuwen gezien, verkort de tijd die men nu ter beschikking heeft om tot nieuwe inzichten te komen, van een lineaire tot vandaag de dag: **een exponentiële curve. De tijd is gekomen om te handelen.**

Meester **Gert Verhellen**, is jurist en econoom, kolonel in de actieve reserve van de landcomponent van Defensie, bij het Directoraat Generaal *Human Resources*. In het burgerleven is hij **advocaat**, vennoot van het kantoor Verhellen – Joseph, gespecialiseerd in zaken- en financieel recht, meertalig in het Nederlands, Frans, Duits en Engels. <http://www.verhellen-joseph.eu/>. Hij is lid van Mars & Mercurius, Club Brabant.

4 MAART 2025 - AVONDLEZING CLUB GENT : HYBRID WARFARE

Door **Paul Bruynooghe**, voorzitter Club M&M Gent- OVI Geert Loier Lt-Kol SBH, Mil. Commandant Oost-Vlaanderen

Mars & Mercurius Gent – OVI en het Militair Commando Oost-Vlaanderen organiseerden voor het derde jaar op rij een gezamenlijke avond waar actuele onderwerpen aan bod komen.

Dit jaar werd gekozen voor een uiteenzetting over “**Hybrid Warfare**”, een oorlogsvoering die in onze Westerse wereld al vele jaren wordt onderschat en waar we vandaag in een nieuwe geopolitieke situatie rechtstreeks mee worden geconfronteerd.

Een korte verduidelijking.

De hoeksteen van de Europese veiligheid, het NAVO bondgenootschap met als basis de trans-Atlantische band, staat meer dan ooit onder druk en dat is licht uitgedrukt. Het is allemaal koren op de molen van Rusland dat vrij spel lijkt te hebben om haar ambities waar te maken.

In het regeerakkoord dat eind januari werd afgesloten staat onder het hoofdstuk Defensie het volgende vermeld en ik citeer:

“Sinds de illegale Russische invasie in Oekraïne is de geopolitieke situatie in Europa ingrijpend veranderd. De dreiging is niet langer impliciet, maar acuut. Autoritaire regimes en niet-statelijke actoren sluiten allianties om de internationale rechtsorde, onze fundamentele waarden en vrijheden en de democratie uit te dagen en aan te vallen.

Het gaat hierbij niet louter om een kinetische dreiging, maar ook om spionage, gecoördineerd terrorisme, sabotage van kritieke infrastructuur, cyber-aanvallen, desinformatiecampagnes gericht op destabilisering en polarisering, DIT IS DUIDELIJKE TAAL"

In haar jaarrapport dat ook in januari publiek werd gemaakt, duidt de chef van de staatsveiligheid Rusland aan als actor die het westen tracht te destabiliseren door gebruik te maken van nieuwe, hybride strategieën en waarschuwt in één adem voor de toename van het aantal freelance of wegwerpagenten die voor Rusland werken en gebruikt kunnen worden voor sabotage, spionage of subversieve acties.

Bovendien is België door zijn ligging en zijn politieke en economische realiteit bijzonder kwetsbaar voor hybride acties die gevolgen kunnen hebben voor de volledige samenleving. Je moet geen groot strateeg zijn om een aantal interessante targets te identificeren die hoog op de prioriteitenlijst van Rusland zullen staan in het geval het conflict verder zou escaleren of ter voorbereiding van een escalatie. De internationale HK, LNG terminal in Zeebrugge, de zeehavens van Antwerpen en Zeebrugge maar ook de Gentse haven, de datacenters voor het internationaal betaalverkeer om er maar enkele te noemen. Maar ook meer bescheiden doelen kunnen grote maatschappelijke chaos teweegbrengen: elektriciteitscentrales, waterzuiveringsstations, depots van grote winkelketens, tunnels, sluizen en bruggen die op dit moment niet of nauwelijks beveiligd zijn.

Er is dus werk aan de winkel om onze maatschappij te wapenen tegen deze dreigingen en om de weerbaarheid in het algemeen te verhogen. De CEO van de Haven van Antwerpen (die trouwens een omzet draait die overeenkomt met 4 % procent van BBP), heeft al een aantal keer gezegd *"we zijn niet in oorlogstijd maar we zijn ook niet meer in vreedetijd"*. Toch is voor vele landgenoten een conflict met Rusland nog 'te ver van mijn bed show' en zijn de dagdagelijkse probleempjes en besommeringen belangrijker. Paniek is altijd een slechte raadgever maar in de huidige context is een gevoel van bezorgdheid en waakzaamheid zeker op zijn plaats. Hoe beter voorbereid hoe weerbaarder we ons kunnen opstellen.

Twee eminente sprekers kwamen aan bod.

Dhr. **Bernard Siman**, Senior Associate Fellow aan het Egmont Instituut en Kapitein-ter-zee **Kurt Engelen**, Directeur van het Studiecentrum voor Veiligheid en Defensie.

Het publiek, dat bestond uit een grote diversiteit aan leidinggevendenden uit de openbare en privé sector, was zeer onder de indruk van de duidelijke en professionele aanpak van beide heren.

Na de uiteenzetting was er nog tijd voor Q&A met zeer gerichte vragen.

De avond werd besloten met een receptie waar het publiek nog nader kon kennismaken met de expertise van beide sprekers.

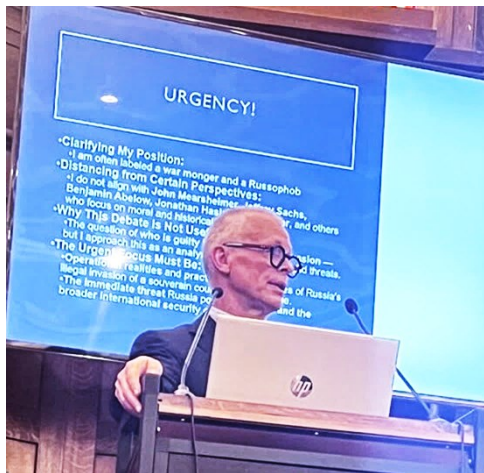
Volgend jaar terug op de afspraak met weer een interessant onderwerp, waarover later.

CLUB BRABANT : QUO VADIS RUSSIA?

Par **Sabrina De Boeck**, membre du Club Mars et Mercure Brabant

Dîner-conférence « Quo Vadid Russia? » au Club de la Fondation universitaire de Bruxelles le 25 février 2025

J'ai eu le privilège de participer à la présentation du livre de **Joris Van Bladel**, un moment très riche.

À travers une explication claire et passionnée, il a su captiver son auditoire et transmettre avec justesse l'essence de son ouvrage.

Il mérite toute notre reconnaissance et peut être fier de cette réalisation, qui apporte un éclairage précieux sur la thématique actuelle.

Merci à lui pour ce partage enrichissant !

BOEK VAN ONS LID DR. JORIS VAN BLADEL : HET LAND VAN HET GROTE STERVEN

Door **Ludo Van der Stock**, hoofdredacteur

“Land van het grote sterven” – Een verontrustende blik op het Russische leger

Tijdens de voorstelling op 19 maart jl., van het boek “*Land van het grote sterven*” met als ondertitel: “Hoe Rusland de Westerse Logica Tart”, werd me snel duidelijk: **dit is geen gewoon boek over oorlog**. Dr. Joris Van Bladel, een kenner pur sang van de Russische samenleving en militaire cultuur, biedt een fascinerende inkijk in de verontrustende dynamiek tussen staat, leger en gewone burgers in Rusland. De titel van het boek verwijst naar de quasi verheerlijking van De Grote Oorlog (1914-1918).

Van Bladel, voormalig officier, slavist en doctor in de geschiedenis, schreef zijn proefschrift in de begintagen van het Poetin-tijdperk. Hij woonde een tijdlang in Sint-Petersburg, waar hij militairen van allerlei rangen interviewde – iets wat vandaag ondenkbaar zou zijn. Destijds geloofden velen in het Westen

Uitg. Prometheus, 264 blz., paperback,
2025. 23,99€ (Standaard, Bol, ...)

nog dat een vruchtbare samenwerking met het Kremlin mogelijk was. Sommigen zagen zelfs een kans in een hervormd, bevriend Rusland als bondgenoot tegen dreigingen uit het Verre Oosten. Er waren plannen om het Russische leger te moderniseren en om te vormen tot een efficiënt beroepsleger, naar Westers model. Van Bladel zag al vroeg hoe onverenigbaar dat ideaal was met de diepgewortelde Russische militaire tradities.

Het is al drie jaar oorlog in Europa. Aan het front van de Russische invasie in Oekraïne vallen dagelijks talloze slachtoffers – exacte aantallen blijven een goed bewaard militair geheim. In een uitzichtloze stellingenoorlog boekt Rusland met veel bloedvergieten amper terreinwinst, om die vervolgens weer prijs te geven. Westerse militaire analisten spreken over de "menselijke gehaktmolen" – een schrijnende metafoor voor de manier waarop Russische officieren hun soldaten richting de dood sturen.

In zijn boek komt de bekende Russische propagandist Aleksandr Sladkov aan het woord. In september reisde hij naar Koersk, waar Russische eenheden waren overrompeld door een Oekraïens offensief – een ongeziene vernedering, zou je denken. Sladkov draaide het om: "Het belangrijkste is dat we mensen hebben die willen en kunnen vechten," schreef hij enthousiast. "De oorlog lijkt onze roeping. Waar ze vroeger bakkers, dokters, studenten of zakenlieden waren, zijn ze nu soldaten. Oorlog zit in ons bloed." Het is een opvallende getuigenis van hoe oorlog wordt geromantiseerd in het hedendaagse Rusland.

De menselijke tol van de oorlog is echter niets minder dan catastrofaal. De beste schattingen spreken van 135.000 tot 200.000 gesneuvelde Russische soldaten, met tot 600.000 zwaargewonden. Toch blijft een opstand uit. Van Bladel identificeert vier structurele elementen – de vier P's – die de Russische krijgscultuur verklaren: pijn, patriarchaat, patrimonialisme en patriottisme. Soldaten worden getraind om pijn te verdragen en absolute gehoorzaamheid is de norm. Een patriot zijn is als het eeuwige heldendom nastreven.

Achtergelaten gesneuvelde Russische soldaten – Foto: Filipe Dana / AP

Een illustratief voorbeeld in het boek van de heersende kadaverdiscipline: een eenheid moet tijdens een oefening twee weken lang volledige radiostilte bewaren. Wanneer na vier weken pas voorzichtig contact wordt opgenomen, blijkt de oefening al twee weken afgelopen. Niemand stelt vragen, niemand protesteert. In Rusland is het leger een verlengstuk van het centrale gezag; kritiek op het leger is kritiek op het Kremlin – en dat is levensgevaarlijk. En hoewel jonge Russen het liefst ver weg blijven van de kazernes, blijft het leger in hun ogen en die van het hele Russische volk, het ultieme symbool van nationale grootsheid.

Van Bladel waarschuwt dat het Westen het Russische leger niet mag onderschatten. In het begin van de oorlog werd er smalend gedaan over logistiek geklungel en strategische fouten maar de Russen leren snel. Ze hervormen, passen zich aan en blijven vechten. En dat moet het Westen ernstig nemen.

De auteur besluit met een waarschuwing: wie denkt dat de Amerikaanse paraplu eeuwig boven Europa blijft hangen, vergist zich. Willen Europese legers voorbereid zijn op toekomstige conflicten, dan moeten ze opnieuw elementen van het massaleger omarmen. Dat betekent meer dan enkel investeren in defensie. Het vraagt om een fundamentele mentale, organisatorische en strategische heroriëntatie – niet alleen van onze legers, maar van onze hele samenleving.

Land van het grote sterven is een ontnuchterend maar vlot geschreven boek. Het stelt pertinente vragen die we liever niet stellen, maar die we – nu meer dan ooit – niet langer mogen negeren.

LA MER ET LA SCIENCE: L'APPUI DE LA MARINE À LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE

Par **Dominique Henrard**, responsable hre des sections Marine & Antarctique du « War Heritage Institute »

Des explorateurs Européens ont souvent joué un rôle de pionnier dans l'histoire des grandes expéditions maritimes, de Magellan (1480-1521), lors de son grand voyage autour du monde, à l'occasion du second voyage de Vasco de Gama. Mais ce n'est qu'à la fin du XIXe siècle que les recherches sur le monde marin et ses profondeurs appurent comme un milieu digne des observations scientifiques: ainsi naquit l'océanographie.

La Belgica prise dans la banquise
© Collection famille de Gerlache

Adrien de Gerlache

L'expédition d'Adrien de Gerlache vers l'Antarctique, quant à elle, a connu une grande notoriété et a souligné les ambitions de notre pays. Le 16 août 1897, la BELGICA quitte le port d'Anvers, avec dix-neuf personnes à son bord, dont deux officiers détachés par l'Institut Cartographique Militaire : Georges Leconte et Emile Danco. Les membres de l'expédition sont très jeunes, le plus âgé ayant 32 ans et le plus jeune matelot 18 ans.

Adrien de Gerlache et son équipage seront les premiers à passer un hiver en Antarctique et à collecter des données scientifiques essentielles. Le 28 février 1898, après un hivernage forcé dans les glaces de la banquise, le navire se fraye enfin un passage vers l'eau libre et entre dans la légende des glaces.

Au cours de leur longue dérive dans les eaux glacées, l'équipe scientifique a doublé, voire triplé le nombre de spécimens connus de la flore antarctique et découvert une microfaune, dont une mouche aptère, la *Belgicaantarctica*.

La Défense et l'Antarctique

Soixante années plus tard, en 1957, le fils d'Adrien, Gaston de Gerlache, établit une base polaire en Antarctique. Elle se nommera Base Roi-Baudouin et sera utilisée jusqu'à la fin des années '60. Durant toute cette période, la Force Aérienne contribue de façon importante aux campagnes belges dans l'Antarctique, en fournissant des chefs d'expédition, des pilotes, des techniciens et des appareils.

Depuis la fin de la Seconde Guerre mondiale, la Marine belge a également apporté une aide constante à la recherche scientifique en mettant à disposition des navires et des équipages, faisant ainsi accéder celle-ci à une dimension internationale.

En 2004, après plus de quarante années d'absence belge en Antarctique, l'aventure reprend avec l'installation d'une nouvelle base, la station scientifique Princesse-Élisabeth, sur le sixième continent.

Accords souscrits par la Belgique concernant les régions polaires

Pôle nord :

- Accord sur l'archipel du Spitzberg, signé à Paris le 9 février 1920.

Pôle sud :

- Accord sur l'Antarctique, signé à Washington le 1er décembre 1959.

- Convention pour la protection des phoques en Antarctique, signée à Londres le 1er juin 1972 et ratifiée par la Belgique le 9 février 1978.

- Convention pour le maintien de la faune et de la flore maritime en Antarctique, signée à Canberra le 20 mai 1980.

- Protocole à l'accord de l'Antarctique, concernant la protection de la nature, Appendice et Annexes I, II, III, IV et V, signé à Madrid le 4 octobre 1991 et ratifié par la Belgique le 19 mai 1995.

Anciens navires de guerre reconvertis en navires scientifiques

L'histoire de nos navires est encore bien souvent méconnue auprès du public. Car et avant la mise en service de notre nouveau navire de recherche océanographique, un certain nombre de bâtiments de la Force Navale / Marine furent reconvertis dans des activités de recherches et d'études océanographique au profit des universités et de l'Institut Royal des Sciences Naturelles.

On citera le **A955 EUPEN**, un ancien dragueur de mines côtier américain, transféré à la Force Navale en 1956 et converti, dès 1961, en navire de recherche hydrographique au profit du sous-comité océanographique de l'OTAN, ainsi que le **A962 MECHELEN**, un dragueur de mines reconverti en navire de recherche océanographique, en 1963, en remplacement de l'EUPEN, arrivé à sa limite d'âge.

Le **MECHELEN** emmènera plusieurs campagnes de recherche en ichtyologie, botanique, biologie, hydrologie, en mer du Nord et dans l'estuaire de l'Escaut.

A955 Eupen

A962 Mechelen

Le bâtiment de recherche océanographique **A962 BELGICA** (à gauche - © Défense), deuxième du nom, construit en 1982, armé par la Force navale, est employé, pendant 37 ans, comme laboratoire flottant pour le compte des universités belges et du Bureau du Modèle Mathématique (BMM) pour l'étude de la mer du Nord.

Ayant plus d'un million de kilomètres et plus de 1 000 campagnes scientifiques à son actif, la nécessité de le

remplacer s'imposait. Désarmé en septembre 2021, le navire est offert au Centre de recherche ukrainien pour l'écologie marine, et rebaptisé **BORYS ALEKSANDROV**, où il continuera normalement à effectuer des missions de surveillance et d'étude de la mer Noire.

Le nouveau navire de recherche océanographique, **RV BELGICA** (à gauche - © *D. Henrard*), lui succédera en 2022.

Mais évoquons également le voilier océanographique A958 **ZENOBE GRAMME** (à droite - © *Défense*), qui a fait des études complètes en mer du Nord et en Méditerranée et l'algérine F905 DEMOOR (en bas), qui participe, d'avril 1967 à février 1968, à l'expédition sur la Grande Barrière de corail, en Australie, élaborée par les quatre universités belges et le Musée d'histoire naturelle, puisque celle-ci n'avait plus fait l'objet de recherches depuis 1929.

Aujourd'hui encore on peut admirer à l'Aquarium-Museum de Liège, la collection unique de coraux ramenés par cette expédition.

La salle « Antarctica » du War Heritage Institute

Le War Heritage Institute possède une salle consacrée à l'Antarctique (photo - © *WarHeritage Institute*), ce qui semble bien éloigné des thématiques d'un musée d'histoire militaire.

Or, rien n'est plus faux. La Défense a soutenu les scientifiques dès les premiers temps de l'exploration du continent blanc. Depuis 2016, le public parcourt la salle « Antarctica » à travers une scénographie moderne et dynamique, allant du périple de la BELGICA, aux années 1957-1960, jusqu'à l'actuelle Station Princesse-Élisabeth. Le Musée est aujourd'hui la seule institution belge à présenter des pièces inédites de l'expédition de la BELGICA de manière permanente.

HET WAR HERITAGE INSTITUTE

Het War Heritage Institute (WHI) is een Belgische federale instelling die de militaire geschiedenis van België bewaart en deelt. Het beheert belangrijke erfgoedsites: het **Fort van Breendonk**, **Commandobunker Kemmel**, **Bastogne Barracks** en de **Dodengang**.

Het WHI verzamelt en toont militaire objecten in musea, waaronder het **Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis**. Het instituut biedt educatieve programma's en voert onderzoek uit naar de militaire geschiedenis. Het WHI digitaliseert collecties en zorgt ervoor dat de herinnering aan belangrijke historische gebeurtenissen levend blijft. (LVdS)

LA CHRONIQUE DE L'ÉCONOMISTE DE DÉFENSE

« ENGAGEZ-VOUS, QU'ILS DISAIENT ... »

Par **Wally Struys**, chroniqueur de Mars & Mercure

Bien connue des amateurs des bandes dessinées d'Astérix, cette réplique culte de Caius Obtus, légionnaire désabusé du camp de Babaorum, refait surface avec le retour, sous une forme modernisée, du service militaire - obligatoire ou volontaire - en Belgique et ailleurs, face aux défis géopolitiques et aux exigences croissantes en matière de sécurité.

À la fin du XXe siècle, après l'effondrement de l'URSS en 1991, de nombreux pays ont aboli ou suspendu la conscription. Cependant, depuis l'annexion de la Crimée par la Russie en 2014, la montée des tensions géopolitiques a conduit certains États à rétablir le service militaire. Cette tendance a d'abord concerné les pays de la façade orientale de l'UE, des pays nordiques jusqu'à la Roumanie. Aujourd'hui, le concept de citoyen-soldat refait surface dans les débats.

Des sans-culottes au citoyen-soldat du XXe siècle

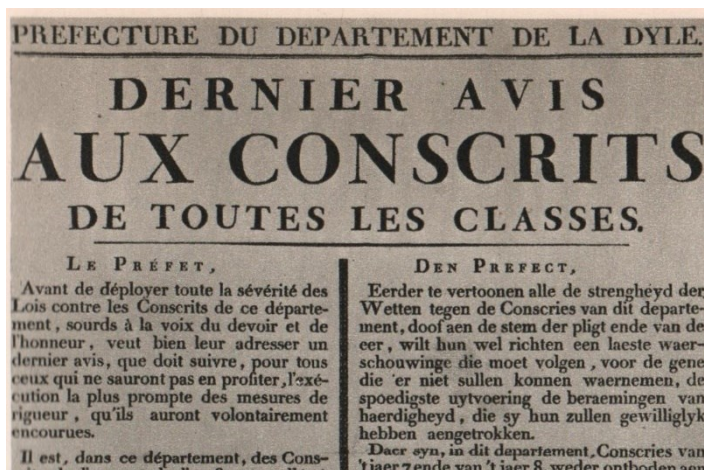
Le concept du citoyen-soldat remonte à l'Antiquité, en particulier dans les cités grecques comme Athènes et Sparte, où les habitants avaient le devoir de défendre leur ville en cas de conflit. Ce modèle a été repris par Rome, dont les légions étaient constituées de citoyens. Plus tard, la Révolution française a instauré la levée en masse, imposant à chaque citoyen de participer à la défense de la nation.

Ainsi émerge le modèle du conscrit moderne.

Aux 19e et 20e siècles, de nombreux pays européens adoptent la conscription, rendant le

service militaire obligatoire pour les jeunes hommes. À la fin de leur service, les conscrits intègrent la Réserve, incarnant une double identité : civil dans leur vie quotidienne et soldat en temps de besoin. L'armée est alors considérée comme une responsabilité collective, plutôt qu'un métier spécialisé.

Aujourd'hui, le concept de citoyen-soldat refait surface face aux nouvelles menaces sécuritaires. Il implique la prise de conscience et l'acceptation, par les jeunes, que chaque citoyen peut être amené à contribuer à la Défense en accomplissant un service militaire. Ce dernier leur permet d'acquérir les compétences de base nécessaires à une défense armée et, à plus long terme, de renforcer une réserve mobilisable en cas de besoin.

La période Française

Mais quel serait aujourd'hui le rôle d'un jeune citoyen-soldat dans une guerre en Europe ?

À la veille du 24 février 2022, le service militaire obligatoire, relégué à l'arrière-plan par les "dividendes de la paix", semblait avoir perdu toute raison d'être et était même perçu par certains comme une aberration historique et de nombreux jeunes étaient réticents à l'idée de s'engager.

Il est néanmoins important de distinguer les ressortissants de pays directement affectés par un conflit, comme l'Ukraine, de ceux qui, bien que concernés à divers degrés, ne ressentent pas une menace immédiate. En France, où la tradition militaire est profondément ancrée, une simple allocution du Président Macron a suffi à rallier une majorité (63 %) de la population en faveur d'un effort budgétaire accru pour la Défense.

En Belgique, en revanche, l'armée est traditionnellement perçue avec une certaine réserve, teintée même d'antimilitarisme. Cette attitude s'explique par trois générations sans conflit armé majeur sur le sol européen, mais également par un manque de formation civique.

D'un patriotisme suranné à un engagement citoyen revisité

La manière dont les jeunes perçoivent la Défense diffère grandement selon les pays. Cette perception est façonnée par divers facteurs, tels que la taille du pays, son histoire, ses ambitions géopolitiques passées et actuelles, ainsi que sa proximité ou son éloignement des zones de conflit, qu'il soit armé ou hybride.

Cependant, depuis les années 1990, dans la plupart des pays, les notions classiques de défense nationale et de patriotisme se sont progressivement estompées, et le service militaire a été l'une des premières victimes des soi-disant "dividendes de la paix".

Si l'on met de côté les pays d'Europe de l'Est, directement exposés aux ambitions et à la nostalgie impériale de Poutine, la Belgique, comme d'autres nations, ne dispose d'aucun consensus, qu'il soit politique ou social, en faveur du rétablissement du service militaire obligatoire.

Ce désintérêt des jeunes générations, accentué par le déni des risques géopolitiques et de la réalité d'une guerre hybride, comporte même un risque de désobéissance civile !

Combattre pour son pays est devenu une idée inconcevable pour beaucoup. Depuis des décennies, la guerre était devenue une notion abstraite, et les générations successives se sont accoutumées à une paix, certes relative. Si la nouvelle réalité géopolitique a fait évoluer les discours et éveillé une certaine prise de conscience, le concept même d'un devoir de défense, voire de sacrifice, reste encore lointain dans les esprits.

Par ailleurs, beaucoup considèrent encore la Défense comme une affaire strictement "nationale", s'imaginant les militaires veillant sur leur patrie, "debout sur la frontière", sans tenir compte de notre appartenance à l'OTAN et à l'UE, ainsi que des obligations de solidarité qui en découlent.

Certes, l'idéal européen séduit certains, mais pas au point de s'engager dans un conflit pour défendre des frontières qui leur semblent lointaines. Les jeunes Européens, partagés entre leurs aspirations et les nouveaux enjeux sécuritaires, oscillent entre leurs convictions personnelles et les impératifs stratégiques du moment.

Faisons-leur comprendre que ce qu'ils ont à protéger, ce sont avant tout leurs valeurs et leurs libertés, aussi bien individuelles que collectives.

Le service militaire en période de guerre hybride

Le plan STAR (Sécurité/Service, Technologie, Ambition, Résilience) de la ministre Dedonder, visait un effectif de 29 100 d'ici 2029 ; il en faudra toutefois bien plus, et bien plus rapidement.

L'armée professionnelle belge est donc confrontée à une pénurie aiguë de personnel, malgré un regain d'intérêt récent pour les métiers à la Défense. En 2024, la Défense a reçu 10 000 candidatures, et en 2025, plus de 6 200 ont déjà été enregistrées en deux mois. Cependant, la qualité des recrues reste préoccupante, avec un taux d'attrition particulièrement élevé.

L'idée de rétablir le service militaire obligatoire refait surface chez certains face à la pénurie d'effectifs, d'autant qu'il a été suspendu, mais jamais aboli. Toutefois, le gouvernement belge n'envisage pas sa réintroduction à court terme. Même modernisée, la conscription divise les décideurs, qui sous-estiment souvent la réalité d'un conflit aux dynamiques hybrides qui se prolonge depuis plus de vingt-cinq ans.

Cependant, la guerre ne fait pas de place aux certitudes. La réalité du terrain impose ses choix à ceux qui pensaient encore pouvoir les éluder.

Le ministre belge de la Défense, Theo Francken, a proposé l'introduction d'un service militaire sur la base du volontariat. En 2025 encore, près de 140 000 Belges atteignant l'âge de 18 ans recevront une invitation à accomplir un service militaire d'une durée d'un an, 500 places étant prévues en 2026. Une rémunération attractive de 2 000 euros nets par mois est envisagée.

Avec ce service volontaire, le ministre entend mettre davantage de jeunes en contact avec la Défense, dans l'espoir qu'une partie d'entre eux intègre ensuite l'armée professionnelle à l'issue de leur service.

Il est notable de souligner que le Cabinet a enregistré de nombreuses candidatures spontanées dès l'annonce largement médiatisée de ce projet.

Les limites de l'épure

La volonté d'engagement ne suffit cependant pas ; la réussite d'une telle entreprise ne repose pas uniquement sur une décision politique mais également sur un aspect souvent sous-estimé : son attractivité. Le service militaire, même sur la base du volontariat, devra jouer un rôle structurant, ce qui implique une définition claire de ses contours. Il devra séduire les jeunes, en offrant notamment, outre une rémunération motivante, un environnement de travail agréable et un encadrement dynamique et motivant. Il devra en particulier favoriser leur émancipation professionnelle et sociale, notamment à travers la mixité sociale. L'armée devra jouer pleinement son rôle d'ascenseur social.

Ce service militaire volontaire servira ainsi de vivier de recrutement, avec des bénéfices au-delà de l'armée. En effet, les conscrits, après un an de service, seront notamment formés à des métiers spécifiques de l'armée (conduite de poids lourds, travaux mécaniques, communications, etc.), qu'ils pourront ensuite exercer dans le secteur privé.

Le service militaire volontaire se heurte toutefois à un défi de faisabilité pratique, en raison de contraintes budgétaires, logistiques, matérielles et humaines considérables. Le facteur primordial est humain. Il faudra en effet recruter des militaires supplémentaires nécessaires pour encadrer tous ces volontaires.

Un service volontaire exige un encadrement structuré des jeunes par des officiers et sous-officiers, ainsi qu'un soutien administratif, logistique, social et médical adapté à leurs besoins spécifiques. L'arrivée de 500 volontaires supplémentaires ne ferait qu'accroître cette charge de travail, d'autant qu'ils devraient être répartis entre plusieurs unités et casernes à travers le pays.

Étant donné que la durée du service est limitée, il sera essentiel de sélectionner judicieusement les fonctions attribuées à ces volontaires et de leur fournir la formation de base requise : une phase d'initiation militaire, conçue pour transformer un civil en soldat, dure deux mois avant une spécialisation dans un domaine spécifique. Cependant, le manque d'instructeurs se fait déjà sentir pour assurer cette formation de base aux candidats professionnels.

Sur le plan logistique, il faudra nourrir, équiper, loger et administrer les conscrits. Or, l'armée belge manque actuellement de l'infrastructure (de nombreuses casernes ont été vendues ou abandonnées), des matériels et des équipements nécessaires.

Il ne faut pas oublier en outre que le conscrit deviendra automatiquement réserviste et devra participer régulièrement à des périodes de rappel afin de maintenir son efficacité. À moyen et long terme, il sera donc également nécessaire de prévoir un encadrement et une logistique adaptés pour lui.

Toutes ces contraintes entraîneront la nécessité d'un temps considérable pour reconstituer les ressources matérielles et humaines indispensables à l'encadrement et à la formation des jeunes volontaires.

Message final

Le service militaire ne se limite pas à réaffirmer la Défense dans un contexte de tensions croissantes ; il s'intègre également au parcours citoyen en tant que devoir civique. Il joue un rôle essentiel dans le renforcement de la cohésion sociale, en dépassant les clivages communautaires, les divergences politiques et les fractures sociales.

Que le mot de la fin soit ancré dans le pragmatisme budgétaire : il serait illusoire de sous-estimer l'ampleur des ressources humaines, matérielles et logistiques qu'implique un tel projet, alors même que l'armée professionnelle, en pleine réorganisation, fait face à d'énormes besoins. Puisque la conscription est un projet de société, pourquoi en faire peser le poids sociétal uniquement sur le budget de la Défense ?

La Défense est l'affaire de tous. Son financement aussi.

Rédigé le 30 mars 2025

Prof. em. Dr. Wally Struys, ancien officier de carrière, **docteur (PhD) en économie**, est spécialisé en Économie de Défense. Il est Professeur ordinaire émérite de l'ERM (RMA), titulaire actuel du cours de *Defence Economics*. Professeur au **Defence College**, professeur à l'Institut d'Enseignement Supérieur **Lucien Cooremans**. Chef du département d'économie, de management et de leadership de l'ERM, président de la faculté des "Sciences sociales et militaires". Il a été doyen des professeurs ERM. Professeur invité aux Universités de **Montpellier**, de **Budapest** et de **Ljubljana** et au Centre d'éducation militaire de Slovénie, il a été **expert auprès de l'OTAN et de l'UE**. Auteur de maintes publications et conférences sur l'économie de défense, il est chroniqueur de notre revue Mars et Mercure, association dont il est membre du Club du Brabant.

POINTS OF CONTACT - LOKAAL - LOCAL

De secretarissen van de Clubs – Les secrétaires des Clubs

ANT	Georges MARCOTTE	Fruithoflaan 29/B202	2600 BERCHEM	0495 / 51 30 00 secretaris@mmantwerpen.be
BRA	Jean-Claude PETERS	Artoisstraat, 3B	1820 STEENOKKERZEEL	0473 / 91 86 75 jean-claude.peters@skynet.be
BRU	Ben ENGELN	Spalaan, 49	8400 OOSTENDE	059 / 80 71 47 ben.engelen2@telenet.be
CHA	Luc WAGNER	Av. Reine Astrid, 14	1401 BAULERS	0497 / 57 64 04 mm-cha-sec@oursblanc.eu
GEN	Marjan VANDENBUSSCHE	Klapeksterstraat 27	9000 GENT	0476 / 25 45 29 marjan.vandenbussche@mil.be
LIMKEM	Patrick VAN den OETELAAR	Zandstraat, 153	3550 HEUSDEN–ZOLDER	0476 / 56 33 96 secretaris@mars-mercurius-limburg-kempen.be
LUX	Jos BAERTEN	Bellevue, 7	6810 CHINY	0471 / 11 10 70 jos.baerten@gmail.com
MON	Jean ONRAET	Rue Louis Caty, 32	7331 BAUDOUR	0476 / 24 84 68 srtmmclubmons@outlook.be
NAM	Martine JONES	Impasse du Hibou, 11	6990 HOTTON	0499 / 81 24 09 martine.jones@hommages.org
RHE	Michel BRASSEUR (président du Club)	Chaussée de Waremme, 54	4500 HUY	0485 / 47 28 78 micbrasseur@hotmail.com

Onze website / notre site web: <https://mars-mercurius.be>

**Mars &
Mercurius**_{ius}

Revue nationale - Nationaal tijdschrift

**Koninklijke Kring Mars & Mercurius vzw
Cercle Royal Mars & Mercure asbl**

*Vereniging van officieren, ondernemers en leidinggevenden
Association d'officiers, entrepreneurs et dirigeants*